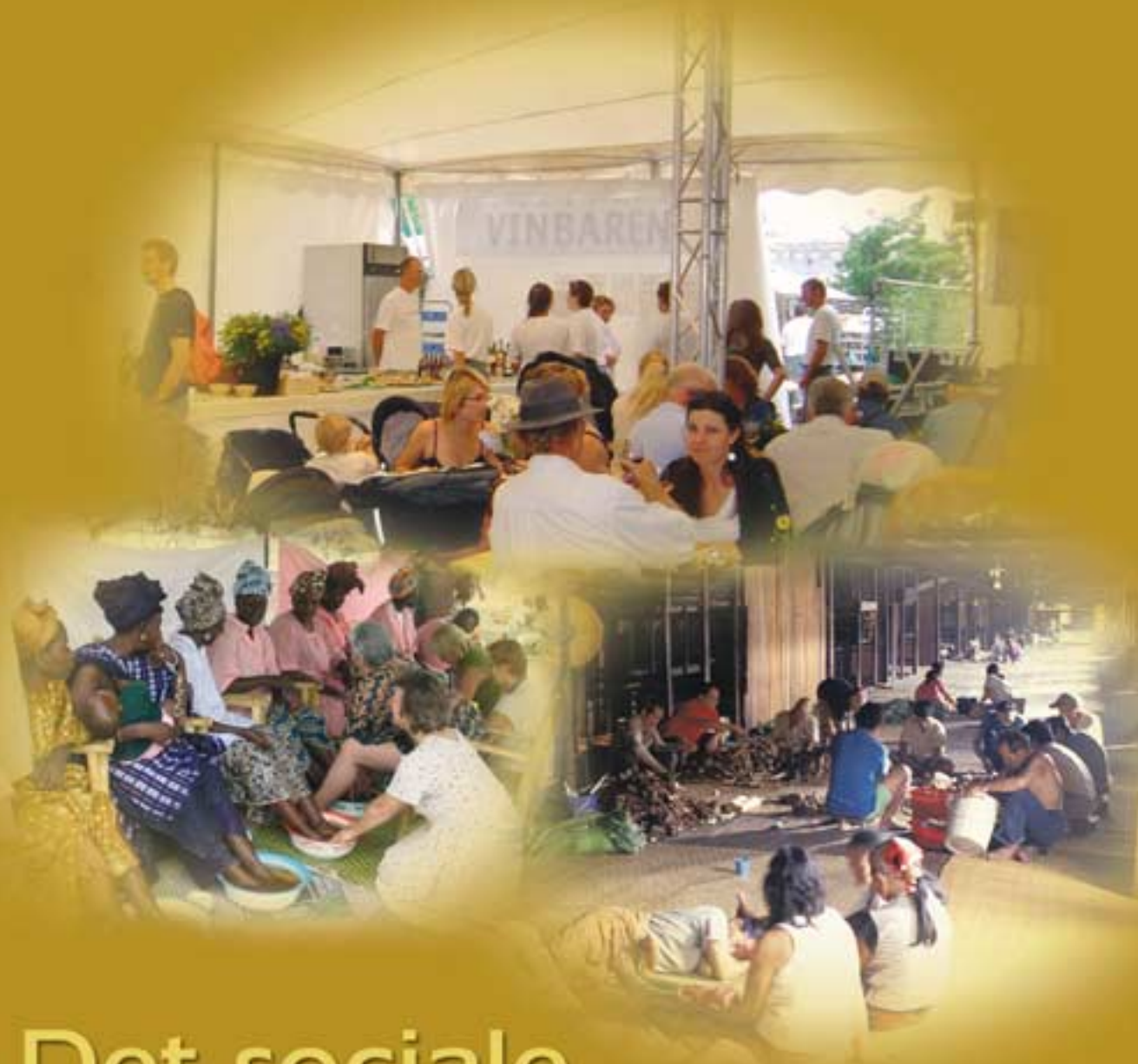

Pengevirke 3

TIDSSKRIFT

FOR NY BANKKULTUR

2005
OKTOBER

Det sociale

– i lokalt og globalt perspektiv

Pengevirke 3-2005

udgives af
Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge

E-mail

merkurbank@merkurbank.dk
cultura@cultura.no

Hjemmesider

www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Udkommer

4 gange om året
Næste gang 8. december 2005

Oplag: 8.250

Frist

for bidrag til næste nummer er
1. november 2005

Danske indlæg

sendes til Merkur
Bispensgade 16, Postboks 550
DK-9100 Aalborg
uggerby@mail.dk

Norske indlæg

sendes til Cultura Sparebank
P.b. 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo
jannikeo@cultura.no

Redaktionsgruppen består af

Ole Uggerby (ansv. i Danmark)
uggerby@mail.dk
Arne Øgaard (ansv. i Norge)
arne.oegaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Tryk

Bræmer Tryk A/S
FSC co-certificeret
Miljøcertificeret ISO 14001
Trykt på: RePrint FSC

Tema denne gang

Det sociale aspekt i globalt perspektiv

Tema for kommende numre

4/2005 de ni musen i kunsten
– og hvordan de udtrykker sig i dag

Pris for 2005: Kr. 150,- Benyt konto:

Cultura: 1254.96.00555

Merkur: 8401-9180227

Forsidefotos

Ole Uggerby, Hanne Christensen, Elise Guldagger.

Fotos side 6 og 7

Brovstweb.dk

De holdninger og synspunkter, der kommer til udtryk i bladet i de enkelte artikler og indlæg er de pågældende forfattere selv ansvarlige for. De er således ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens synspunkter.

Mixed Sources

Product group from well-managed forests, controlled sources and recycled wood or fiber
www.fsc.org Cert no. SW-COC-717
© 1996 Forest Stewardship Council

I n d h o l d

3	Globalisering som social fornyelse	Af Bent Jøker
5	Behov for et alternativt arbejdsmarked	Af Carl Christensen
8	Hu hej hvor det går!	Af Lars Pehrson
10	En rejse i Europa	Af Ole Vestergaard
12	Aspekter ved fællesskabsdannelse	Af Allan Elm
14	Hvad er et økosamfund?	Af Ole Uggerby
16	Læserbreve	
18	Nyt fra Merkur / Nytt fra Cultura	
20	INDEX: "Design for a better life"	Af Ole Uggerby
22	Grunnhjelpen	Av Christine Bakke
23	Det handler om å gi folk et hjem	Av AktBo
24	Udfordringer ved et globalt åndsliv!	Av Arne Øgaard
25	Bæredygtig eller bare dygtig?	Af Christina Nielsen og Lars Myrthu-Nielsen
26	Virksomheden er også en skole	Af Steen Hildebrandt
28	Tigging et yrke?	Av Arne Øgaard
29	SmåNyt	
30	Aktuelle bøger	
32	Kvindehænder i Afrika	Af Elise Guldagger
33	Besøg fattige bønder i Honduras	Af Nepenthes
34	Hjelp Ruben Gallego!	Av Peter Normann Waage
36	De ni musen – opfordring til næste tema	

L e d e r

Med hjælp fra videnskab og teknologi står vi i dag med spørgsmål, udfordringer, muligheder og ansvar – som aldrig tidligere i menneskets udviklingshistorie. Og det går stærkt!

Hastighed præger vores hverdag: den fysiske transport, mængden af spørgsmål, opgaver, informationer, beslutninger, de politiske processer...

Hvor længe kan vi holde tempoet inden vi mister kontrollen, kører galt, brænder ud eller af frygt for fremtiden stemmer på det forkerte parti.

Hvad sker der, hvis vi ikke klarer at forholde os til de mange store og små spørgsmål i hverdagen? Så kommer svarene alligevel – men udefra. Hvem kan bremse udviklingen? Hvem er ansvarlig, når den kører for stærkt?

Vi har aldrig været rigere, aldrig produceret mere, aldrig forbrugt mere og aldrig været så uvillige til at løse de fælles problemer.

Nu diskuterer man i USA – gennem retssager flere steder i landet – om der i skolerne skal undervises i Darwins evolutionslære, i Bibelens skabelsesberetning eller i "Intelligent design", som er et teoretisk forsøg på at bygge bro mellem videnskab og religion.

Naturvidenskaben anerkender ikke eksistensen af "en anden dimension" bagved det fysiske materielle. Livets gåde søges i generne. Her har man næsten fundet koden (ifølge de ca. 95% af verdens forskere, der er ansat af erhvervslivet til at finde svarene) – og dermed mener vi os berettiget til at overtage skabelsesprocessen bl.a. i form af genmodificeringsteknologi. Den guddommelige skaberkraft er gjort arbejdsløs og sat på overførselsindkomst sammen med de mange andre, der også er udstødte.

Som menneske står vi splittet mellem tre aspekter ved livet: 1) den daglige materielle virkelighed, 2) vores indsigt, viden og videnskab og så 3) vores religiøse forestilling og praksis.

Mange mennesker i vor tid forsøger at bringe sammenhæng og balance i disse tre livsaspekter ved at etablere fællesskaber, der som udgangspunkt anerkender, at vi som mennesker har både fysisk/materielle, sjælelige/følelsesmæssige og åndelige/religiøse behov.

Vi bringer i dette blad konkrete eksempler på sådanne fællesskaber samt en række forslag og synspunkter til overvejelse. God læselyst.

Red.

Globalisering Af Bent Jøker som social fornyelse

Globaliseringen mødes ofte med mistro, selvom det måske er det bedste, der er hændt os. Vores mistro opstår ved, at noget bliver udråbt til at være globalisering, der ved nærmere eftersyn blot viser sig at være forældede strukturer og arbejdsmåder puttet ud i det globale rum. Med fordel kan vi derfor træne os i at "sortere" eksempler på ægte og uægte globalisering. Det skærper vores synssans over tid.

At træne synssansen for globalisering

Kan man sige, at slagterikæden Danish Crown giver et bidrag til globalisering ved at lukke sin fabrik i Vejle, flytte sin produktion til byen Oldenburg, for så at havne i et samarbejde med et polsk bureau med et tvivlsomt ry, der formidler billig polsk arbejdskraft? Næ, det er nok snarere en vigtig, kendt og traditionel dansk produktionsvirksomhed, der prøver at undvige det vældige pres, der for tiden ligger på kødbranchen. Og samtidig bibeholder traditionelle strukturer og arbejdsmåder, der ikke egner sig for en global spiller.

Var den verdensomspændende bilkoncern DaimlerChrysler med den østlige koncern Mitshubitshi på slæbetov da et bidrag? Eller er det, uden at ville være uretfærdig, måske snarere et bilimperium, bygget på gamle imperiale styringsformer, nu ubevidst genopstået som én af mange lignende koncerner ud af gamle engelske, franske og tyske imperiestrukturer, der stadig ligger og skvulper rundt i den sociale verden pga. manglende "oprydning" – helt siden "der Kaisers Zeiten"?

Og endelig det tredje og sidste eksempel på anvendelse af gammel tænkning og gamle metoder i en ny tid: Var der virkelig tale om "globaliseringens først krise", da vestlige hedgefonds og storbanker den 13. maj 1997 begyndte at angribe den thailandske valuta baht, som mistede 51%, hvorved banker og fonds ifølge insiders "tjente" alene 8 milliarder dollar på Thailand, mens de øvrige østlige tigerstaters valutaer måtte nedskrives mellem 16 og 77%? Eller var det egentlig misbrug af moderne økonomiske systemer til et klart egoistisk formål, en egoisme, som i virkeligheden slet ikke hører globaliseringen til?

Kan vi finde globaliseringens kerneprocesser?

At disse fænomener, som vi jo dagligt hører om, er gammel vin på globale flasker, kan vi jo meget vel træne os i at gennemskue. Disse virksomheder optræder i en global rolle, men synes hverken at have indsigt, metoder, elegance eller moral, der berettiger dem til den rolle, de tillægger sig selv at spille. Det bliver straks meget vanskeligere, når vi skal til at pege på situationer, hvor ægte social og global fornyelse er synlig. Her skal vi nemlig ind i de stille bugter og vige af verdenssamfundet for at søge steder, hvor mediernes torden og lynkastere ikke så ofte når hen.

Ægte globalisering bygger som sit yderste grundelement på individuelle personligheder, som derefter slutter sig sammen i interaktive fællesskaber. Dette starthul på den globale golfturnering har vi vel været alt for længe om at få øje på. Ved flag 1 burde vi derfor begynde at træne de nye grundholdninger og interaktive evner, og det er nok til dels vores egen skyld, at de gamle kræfter dominerer i globaliseringen så meget, som de gør.

Et skoleprojekt i Finland

Vi tager til Finland og besøger den finske skolemand Ville Koskela for at opleve et sted og en situation, hvor social fornyelse i globaliseringens tegn antages at finde sted. Som lærer tilfredsstillede arbejdet et langt stykke tid med at skabe et kreativt felt i undervisningen. Men så gik det op for Koskela, at både hans egen og skolens pædagogik i almindelighed ikke bragte personlighedsvækkende impulser hen til – og ind i det enkelte barn. Pædagogisk påvirkning standsede i almindelighed næsten udelukkende ved en almen påvirkning. Det plagede ham efterhånden, for han syntes, at man brugte et på forhånd fastlagt pensum til "masseundervisning". Da han drøftede problemet med sin kone, der også var lærer, var hun klar til en samtale, men fra en helt anden vinkel. Hun havde læst den franske digter Saint Exupéry, der har en bemærkning om, at "man myrder Mozart i mennesket". Den sætning kunne i pædagogik også vendes om, mente hun – til et spørgsmål som dette: Hvordan kan vi fremme, dvs. kalde på Mozart i mennesket – både begavelse, musikalitet, sociale og intellektuelle evner i den blanding, de nu måtte findes hos hvert eneste barn?

Ved hjælp af et årstema i fortællestof til hvert skoleår gik de to i gang med "at kalde på den indre historie" hos børn. De fandt mange nye pædagogiske metoder som regulær arbejds-skoling til de yngre. Og til de ældste elever en pædagogisk omsat udformning af indivi-

Ægte globalisering bygger som sit yderste grundelement på individuelle personligheder, som derefter slutter sig sammen i interaktive fællesskaber.

duelle arbejdsprocesser under betegnelsen "Key Performance Indicator", hidtil kun brugt i erhvervslivet. Herved fik hver enkelt elev en evaluering og en bedømmelse af evners vækst, sit personlighedsbillede og sine skolemæssige fremskridt på en særdeles positiv måde.

Men mest kendt blev skoleforsøget i Valkeakoski, da lærerkredsen overførte mange af sine løbende opgaver til såkaldte ansvarsgrupper, fordi den individuelle undervisning skulle modsvares af et interaktivt skolefællesskab som forbillede for de unge, voksne elever. Ansvarsgrupperne stod åbne for alle forældre og lærere, som ønskede at deltage. Grupperne arbejdede på så forskellige spørgsmål som ombygning af skolen, økonomi, musikundervisning, sundhed, skolens sociale miljø.

Blandt kolleger og forældre fra andre skoler vakte det stor opstandelse, da man efterhånden forstod, at ansvarsgrupperne havde besluttende myndighed.

Senere blev denne skolemand valgt til sin bys borgmester. Man vidste, hvad der så var i vente: Stille og roligt blev byens administration ombygget fra en forvaltning med bureaukratisk pyramidestruktur, til et antal serviceteams, der som interaktive enheder ydede både effektiv, økonomisk og individuel rettet service af høj standard til byens borgere.

Globalisering fornyer – uden egoisme

I denne beskrivelse bekræftes således den ovenstående tese, at "ægte globalisering bygger som sit yderste grundelement på individuelle personligheder, som derefter slutter sig sammen i interaktive fællesskaber". Måske har vi hermed fundet et grundlæggende orienteringspunkt. Også her i landet har vi grupper, der målrettet træner disse nye associative evner.

Når egoismen "går over", opstår der helt andre globalt prægede muligheder for associativ udvikling. I de tre næste og afsluttende eksempler skal vi først en tur til Darmstadt i Tyskland for at møde virksomheden Software AG-Stiftung. Denne virksomhed blev i sin tid solgt, mens der endnu var gode penge i IT-virksomheder. Tilbage blev en fond, hvor salgssummen blev lagt. Og herfra uddeles årligt mere end 2 millioner euro, som understøtter "eget initiativ" bliver der sagt i retningslinierne. "Vi bygger på evner, handlekraft og personligt ansvar hos de med projektet forbundne mennesker." Og midler bliver uddelt til virksomheder indenfor forsorg og kulturliv i hele Europa.

Allerede før længe siden udviklede man i den europæiske del af IT-virksomheden Hewlet/Packard en ny bevidsthed for produkternes vej. Mens mange virksomheder slipper deres produkt af øjesyn ved fabrikkens port, diskuterede Hewlet/Packards ledelse med min kollega Friedrich Glasl spørgsmål som: Hvorfor kommer vore produkter? Hvad bliver der af dem, efter at de er brugt op? Den egentlige værdiskabelseskæde, som hidtil havde været i focus, blev nu udvidet med en såkaldt "forcyklus" og en "eftercyklus". Derved opstod en integreret betragtningsmåde af, hvad værdiskabelseskæden egentlig er. Og Hewlet/Packard i Europa udviklede en ny bevidsthed i et kvalitativt samarbejde med sine leverandører i forcyklusen. Dernæst begyndte man at tilbagetage udslidte produkter og gøre sig tanker om, hvordan produkter kunne fremstilles, så de bagefter er lettere at pille fra hinanden, genbruge eller tilbagelede til naturen med mindst mulig skade til følge.

En stor glæde er det til sidst igen i denne sammenhæng at nævne det egyptiske Sekem-projekt (se Pengevirke 4/2003). Ganske vist har ethvert menneske og enhver virksomhed vel også sine ufærdige sider og skyggesider, men den integrerede helhedsforståelse i Ibrahim Abouleish-projektet er ganske vigtig i vores sammenhæng her i artiklen. I 1977 begyndte Abouleish sit projekt i den egyptiske ørken nordøst for Cairo. Hans mål var at skabe en integreret "oase", hvor egyptere og mennesker især fra Europa, men i princippet fra hele verden, kunne leve og arbejde. Efter 27 års arbejde findes her nu en struktureret, dvs. gennem institutioner udformet enhed af økonomi, kultur- og sociale elementer, der i denne dimension er forbilledlig. Seks erhvervsvirksomheder indenfor frugt og grønt, bomuld og tekstilindustri, landbrug, levnedsmiddelforarbejdning og fremstilling af medicinske produkter bidrager til et omfattende uddannelsessystem med børnehaver, skole, fagskoler, medical center – og krones af en begyndende udvikling af Sekem-universitetet for anvendt forskning.

Et globalt overblik

Gennem de tre eksempler bliver lidt af globaliseringens egentlige væsen synlig rundt omkring det hovedprincip, der på engelsk giver en særlig god formulering: Shared destiny relationship. På dansk lidt mere ujævnt oversat til et integreret skæbnefællesskab. Et andet vigtigt princip synliggøres i den nye kæde af globale produkter, som nu kan beskrives kort som "idé-produkter". Her kan Danmark bl.a. bidrage med vindmøllerne. Og f.eks. også det foreningsfrie Ålborg Kraftværk kan blive et eksportemne.

På den måde kan vi lade Kina og Fjernøsten gennemleve masseproduktionens stadie, som de netop er nået til. Til gengæld kan vi i Europa tage fat på den idébårne kultur- og vareproduktion på grundlag af de interaktive evner hos mennesker, associative organisationer og samfund, for at opnå et nyt helhedskoncept, Europa som global spiller mellem Øst og Vest. Vi vil igen se en fremtid foran os med mange, mange udfordringer, men må også overvinde den fremtidsangst, som for tiden breder sig. Vi vil genfinde en tillid til udviklingen, som gamle fader Goethe i så høj grad var i besiddelse af – udtrykt i et citat, der stadig har gyldighed i vores tid: "Ingen tid og ingen magt kan sønderlemme den prægede sociale form, der befinder sig i levende udvikling."

Bent Jøker. F. 1941. Klasselærer og overskolelærer 1968–1977 i Aarhus. Seminarlærer i Dornach, Svejt sammen med Dr. Heinz Zimmermann 1977–1983. Uddannelse og arbejde i konsulentvirksomheden Ankerhus 1988–1999 med lederuddannelse, organisationsudvikling og konfliktløsninger for Danfoss, Danapak, Colgate-Palmolive, Kaj Neckelmann, Coloplast m.fl. Derefter eget konsulentfirma i netværksamarbejde med kolleger og projektgrupper i Aarhus og København. I "Skolen for daglig Livspraksis" mødes man en lørdag om måneden i vinterhalvåret.

Telefon 75 82 11 18

bent.joeker@get2net.dk

900.000 mennesker udenfor arbejdsmarkedet!

Behov for et alternativt arbejdsmarked

Af Carl Christensen

I mange år har vi i Brovst kommune forsøgt at udvikle en bred vifte af arbejdsmuligheder baseret på lokale behov for en bred gruppe af medborgere uden de store chancer på det normale arbejdsmarked.

Vi har argumenteret for at et alternativt arbejdsmarked, åbent for en bredere gruppe af mennesker, der både kunne løse nyttige opgaver i lokalområdet og være et aktivt middel til bekæmpelse af den sociale udstødning af medborgere.

Selv om der under den seneste valgkampagne var mange ideer til, hvordan vi får uddannet og "tilrettet" befolkningen til globaliseringskrav, så var der ingen reelle bud på, hvad man skal gøre ved den udstødning fra arbejdsmarkedet, som i øjeblikket rammer 900.000 danskere i den arbejdsdygtige alder. Nogle er udstødte, fordi de ikke kunne holde til ræset, andre har aldrig været inde og forsøges via forskellige aktiveringsordninger "gjort klar" til arbejdsmarkedet. Atter andre har valgt efterløn, nogle af lyst, andre mere eller mindre af tvang.

Min påstand er, at problemet ikke er at klargøre arbejdskraften men at skabe nye arbejdspladser – anderledes og rummelige nok til at give muligheder for de medborgere, der ikke efterspørges på det globaliserede arbejdsmarked. I videre forstand at udvikle et mere rummeligt samfund med udfoldelsesmuligheder for alle.

Det handler denne artikel om: Først indkredses udstødningsproblematik, kort og lidt firkantet, så præsenteres et bud på en løsning bygget op omkring et alternativt arbejdsmarked. Med afsæt i erfaringer vi har gjort i Brovst kommune i Nordjylland skitseres her efter, hvordan man med et sådant alternativt arbejdsmarked kan være med til at styrke sammenhængskraften i et lokalsamfund.

Teser om udstødnings karakter

Her følger nogle teser om udstødnings karakter, samfundsudviklingen og dens konsekvenser for bl.a. udkantsområder:

- Den overordnede præmis er, at den teknologiske og samfundsmæssige udvikling stiller kvalifikationskrav, som en relativ stor andel af befolkningen ikke har følelsesmæssige eller indlæringsmæssige forudsætninger for at leve op til.
- Individualiseringen skaber et samfund, der tilgodeser de stærke og mobile, men udhuler vilkårene for svagere grupper og tømmer lokalsamfundene for meningsfyldt liv.
- Konkurrencen og vækstideologien øger centralisering og effektivisering, og skaber marginaliserede lokalområder, med marginaliserede medborgere.
- Den traditionelle velfærdsideologi med det ensrettede offentlige servicesystem har fjernet ansvar fra den enkelte og fællesskabet.
- Privatisering af velfærdsforanstaltninger vil tendentielt medføre profitorientering og managementorganisering på bekostning af medmenneskelig indlevelse og helhedsbaserede skøn over behovet for hjælp til dem, der trænger.
- Vi har et todelt samfund – ikke et klassesamfund i traditionel forstand – men et samfund for dem, der er med i hovedstrømmen i det globaliserede vækstsamfund, og et for dem, der momentant eller permanent er hægtet af denne hovedstrøm.
- Der kan skabes frirum til at tænke og handle helt anderledes fantasifuldt og værdifuldt, end de bestandige forsøg på, at "uddanne" og presse mennesker ind i "hovedstrømmen" på arbejdsmarkedet.

Et alternativt arbejdsmarked

Vi er nået til en situation, hvor vi med en lettere omskrivning af Grundtvig kan sige "nogle har for meget" og en "del har for lidt"; hvor behov for nye løsninger trænger sig på. Jeg hævder altså, at vi allerede har den todeling af samfundet, som mange med rædsel i stemmen siger, vi for alt i verden må undgå.

En løsning på dette problem kunne være at forvandle den ene del til en positiv variant; til et alternativt arbejdsmarked med andre værdier og andre styrende principper for de mennesker, der ikke magter kravene på det almindelige arbejdsmarked og for dem, der måske periodevis har lyst til andet end at hvæsse rundsavene på albuerne. Ikke et ghettosamfund adskilt fra det "brusende konkurrencesamfund", men et samfund med konstruktive udvekslinger på mange niveauer til det, vi fortsat kunne kalde normalsamfundet.

Den samlede medarbejdergruppe
foran vores "dome",
som bruges til drivhus.

Solstrålehistorierne

Vi kender alle til historier om udviklingshæmmede, unge med særlige behov, og belastede kontanthjælpsmodtagere, der står for "kopi-eringsopgaver", "vældigt medhjælper i den lokale brugs", "faldet fint ind, sammen med de andre medarbejdere hos den lille tømrerme-ster", osv. Jeg har også været med til at "juble" over unge mennesker, som kom ind på ordinære arbejdspladser, men, ak - efter nogen tid, gav de op. De følte sig udenfor. Oplevede at deres indsats ikke rigtig blev værdsat - selvom det selvfølgelig skal med, at nogle unge med særlige behov faktisk har bidt sig fast på arbejdsmarkedet. Det er nu lidt som med aktiveringsprojekterne. Det ene projekt efter det andet praler af de fremragende resultater: "af 15, der startede, er 6 i ordinær beskæftigelse"; "5 er kommet i gang med en uddannelse, og et par stykker faldt desværre fra" og i den dur. Men hvorfor er der så stadigvæk omkring 900.000 i den arbejdsdygtige alder udenfor arbejdsmarkedet?

Fordi aktiveringsprojekterne ikke skaber en eneste reel ny arbejdsplads. Højest bliver der sat skub i nogle folk, så de lige kan hægte sig på arbejdsmarkedet - ofte i en kortere periode (jvf. Socialforskningsinstituttets undersøgelse om aktiveringens effekter), eller med den konsekvens at en anden skubbes ud.

Et arbejdsmarked med andre værdier

Vi kan nå meget langt, hvis vi ud fra en konstruktiv debat udvikler et alternativt arbejdsmarked baseret på helt andre værdier end de styrkende på det ordinære arbejdsmarked, og selvom nogle mennesker med rundsave på albuerne måske har det bedst i overhalingsbanen, så kan det have kvalitet at finde fredsommelige biveje og organisere sig i små oaser, hvor der er plads til fællesskab og accept af, at mennesker er mangfoldige og nogle er usædvanlige. Men alle har ret til at være her og få mulighed for at vise, at "man dur til noget".

En krævende opgave

*At være åben og samtidig
bære en rustning,
At være let og samtidig
bære en tung byrde,
At dyrke et træ uden at plukke
frugterne til sig selv.*

- Karl König

Måske kan det oven i købet være et bidrag til at udvikle en modoffentlighed, der kan sætte spørgsmålstegn ved nogle af de skræmmende udviklingstendenser og livsformer, der optræder i det hæslæsende forbrugersamfund.

Jobs med arbejdsopgaver

Her følger nogle af de erfaringer, vi her i vores hjørne af landet har oparbejdet gennem snart mange år. Det skal understreges, at erfaringerne i overvejende grad er baseret på tilbud for udviklingshæmmede og "unge med særlige behov", men også "udstødte" med andre problemer.

Købmandsgården, et bo- og arbejdstilbud for 25 udviklingshæmmede, *Råd og Dåd-butikken*, som sammen med Skovsgård Hotel tilbyder et bomiljø, og derudover har egen butik, produktion af økologiske grøntsager, gårdbutik, genbrugsmarked mv. og en bredt sammensat medarbejdergruppe af førtidspensionister, flekslønsmodtagere mv., og *Skovsgård Hotel* med 10 - 12 ansatte på særlige vilkår og 4 ansatte med professionel baggrund.

Alle tre projekter er organiseret som "non profit" organisationer (andelsvilkår, selvejende institutioner) og har samarbejdsaftaler med Brovst kommune. De er selvstændige økonomiske enheder, men med samarbejde på mange fronter og baseret på nogle af de samme grundideer.

Alle tre projekter er organiseret som "non profit" organisationer (andelsvilkår, selvejende institutioner) og har samarbejdsaftaler med Brovst kommune. De er selvstændige økonomiske enheder, men med samarbejde på mange fronter og baseret på nogle af de samme grundideer.

De fælles ideer bag projekterne

1) Alle mennesker vil godt være ypperlige og vise, at man duer til noget. Så den vigtige udfordring er at udvikle rammer, hvor der er mulighed for at være med i meningsfyldt og udviklende udfoldelse. Vi har forsøgt at udvikle et "alternativt arbejdsmarked" rettet mod opgaver og behov i lokalområdet og vores erfaringer viser, at der kan opnås gode resultater, også med mennesker der ikke er "brugbare" på det normale arbejdsmarked.

To tilfødse medarbejdere foran Skovsgård Hotel.

Selv en overtjener må en tur i "skylleren". Arbejdet er meget varieret: Hjælp i køkkenet, servering, ordne værelser og så opvasken. Svend Eriks liv kan næsten ikke blive bedre – et godt job og så er han også blevet gift.

2) I disse tider går der over den vestlige verden en individualiseringsbølge, hvor det er "mig og mine interesser", der er styrende og hvor fællesskabet er sat i parentes. Mange lokalsamfund i udkanten af de store vækstcentre bliver negativt berørt af denne udvikling. Det ovenfor nævnte alternative arbejdsmarked kan efter vores vurdering være med til at løse opgaver i lokalområdet, og bidrage til at holde liv i fællesskabet og i en gensidig tolerance. Skovsgård Hotel er blevet samlingspunkt om kulturelt og socialt liv i området og dermed utrolig vigtigt for lokalsamfundets overlevelse. Købmandsgårdens arbejdsbold har bidraget til at løse opgaver for ældre og svage medborgere i lokalområdet. Råd og Dåd-butikken har med sin lokale økologiske grønsagsproduktion udviklet en lokal forsynings- og afsætningsmodel osv.

Der findes hundredvis af skrantende hoteller og små lokalsamfund over hele landet, der kunne drage nytte af de erfaringer, vi har gjort. Det behøver jo ikke være et hotel. Det kan også være dagligvareforsyningen, forsamlingshuset eller andre vitale behov i lokalområdet, hvor der kan udvikles meningsfyldt beskæftigelse. På den måde kan hjælp og omsorg for svage medborgere kombineres med løsning af nyttige opgaver for et lokalmiljøes overlevelse.

En nyttig sidegevinst ved disse aktiviteter er, at man kan bidrage med noget andre kan bruge, så vokser ens selvværd. MAN KAN SE SIG SELV I SPEJLET OG SIGE: "JEG DUR TIL NOGET".

Hvis disse erfaringer skal bruges i forhold til andre, måske mere produktive "udstødte", kræver det et opgør med "konkurrenceforvidningsbegrebet", og et langt større spillerum for lokalpolitiske initiativer. Så er der basis for at lokale politikere kan træde i karakter og tage reelle politiske initiativer og ikke blot være administratorer af overordnet vedtagne regler og rammer.

3) Der går også en privatiseringsbølge hen over land og rige. Alt, hvad der kan gøres til genstand for privat foretagsomhed, bliver udbudt i licitation. Måske forståeligt efter en periode, hvor et stadigt mere udviklet velfærdssamfund var ved at køre fast i stive regler, bureaukrati og kontrol. Men det er en ganske alvorlig sag at overlade omsorg og sociale projekter, til "profitsøgende kræfter". Vi

satser på en mellemløsning, "en tredje vej", med vedtægtsbestemte rammer for formål og anvendelse af overskud.

Erling Olsen, tidligere minister og formand for Folketinget, har på en konference om sociale kooperativer udtrykt det sådan (her lidt efter hukommelsen): "Vi er nødt til at komme fri af det offentliges stive regler, som er tilbøjelige til at kvæle fantasi og kreativitet. Men vi kan heller ikke overlade mennesker med massive problemer og store behov for støtte og omsorg til det private initiativs profitinteresser. Vi må finde den gamle andelstanke frem og udvikle sociale kooperativer så udfordringen i fremtiden er: ikke privatisering men kooperativisering."

Får man taget hul på diskussioner af denne type, vil det stille krav om nye analyser, som helt mangler i "valgkampsparolerne". Man kan begynde med et bud på strategier på alle de områder, der vil blive berørt af et kursskift "fra paroleplanet til virkelighedsniveauet" og lidt efter lidt udvikle konkrete planer, som kan drøftes med berørte grupper og professionelle aktører.

Hermed er en ide lagt frem til debat: Vi behøver et alternativt arbejdsmarked, hvor man i selvorganiserende kooperativer har en bredt sammensat medarbejdergruppe, der kan kompensere for hindringsbegrensninger...?

Carl Christensen er kultursociolog. Har i perioder undervist på Ålborg Universitet, bl.a på "Den Sociale Kandidatuddannelse".

Medstifter af Købmandsgården (1982), og medarbejder frem til 1992. Initiativtager til omdannelse af Skovsgård Hotel til Andelshotel med beskyttede arbejdspladser. Formand for bestyrelsen fra starten i 1992. Initiativtager til Råd og Dåd-butikken og projektleder siden start i 1994.

www.skovsgaardhotel.dk
www.raaddaad.dk

Hu hej hvor det går

Der er fest. Forbrugsfest. Aldrig har det private forbrug været så højt – der købes på livet løs. Nye biler ruller ud på vejene, gerne 4-hjulstrukne SUV'er, der næppe får meget grus under dækkene, men flot ser det ud.

Verden ændrer sig hurtigt. Det gælder om at være vågen, både som menneske og som virksomhed. I Merkur vil vi gøre alt, hvad vi kan, for at forblive vågne!

Det går også godt i erhvervslivet. Det, der forbruges, skal jo produceres, og det tjener virksomhederne selvfølgelig penge på. Iflg. en analyse fra Børsen 31.08.2005 har 43 selskaber noteret på Københavns Fondsbørs et samlet halvårsresultat i 2005 på 30,7 mia. kr. før skat, hvilket er 15% mere end året før.

Danmarks største virksomhed AP Møller havde et halvårsresultat på 16,5 mia. kr., det bedste nogensinde.

Det går også rigtig godt for bankerne. De låner jo penge ud til forbrugsfesten, og det kan ses på bundlinjen. Danske Bank tjente 7 mia. kr. i første halvår, 30% mere end sidste år. Nordea koncernen tjente 11,5 mia. kr., 33% mere end sidste års ordinære resultat for halvåret. Og går vi til det store udland havde Citigroup, én af verdens allerstørste banker, et resultat for 1. halvår på 20,1 mia. dollars, eller 123 milliarder kroner. Sjovt nok er bankerne ikke videre populære på den store indtjening. De bliver anset for at være grådige og kun ude på at opkræve endnu et gebyr. Det er faktisk så slemt, at de danske banker har besluttet at gøre noget for at forbedre dette image. Således har Danske Bank headhuntet statsministerens pressechef (spindoktor) som ekstern konsulent. Sikkert også godt for spindoktorens fremtidige forbrugsmuligheder.

Også staten er med til festen

Selv statskassen nyder godt af festen. Det øgede forbrug giver flere indtægter til staten – moms, punktafgifter osv. De stigende overskud giver mere selskabsskat, hvis da ikke virksomhederne som Novo Nordisk vælger at lægge en del af deres aktiviteter til Schweiz eller andre steder med lav eller ingen skat. Oven i det hele kommer så de stigende oliepriser, der i denne sammenhæng også giver flere penge til statskassen. Så mens kommunerne har problemer med at få enderne til at nå sammen, har staten et stort overskud. Det kan til

dels retfærdiggøres med, at staten har en gæld fra tidligere tider, hvor der var store årlige underskud. Og vi skal selvfølgelig være glad for, at vores statskasse har overskud – der er mange lande, der misunder os dette. Se bare på USA, hvor man på få år har sat en genopretning af statsbudgettet grundigt over styr.

En nation af boligspekulanter!

En meget stor del af forklaringen på forbrugsfesten er de stigende ejendomspriser, de lave renter og den nemme adgang til realkreditlån. Det første er til dels en direkte følge af det sidste, for hvis renten er 3% kan man jo forrente et langt større lån, end hvis renten er 7%. Lav rente gør produktionen billig, men jorden dyr. Når boligen stiger i værdi, opstår der en friværdi, der ikke var der før – og så kan der tages lån hjem til valgfri anvendelse. I København er det i mange tilfælde en bedre forretning at eje et hus, der "står ude om natten og stiger i pris" end det er at arbejde. Det bliver yderligere accentueret af, at gevinsten ved at sælge sin bolig er skattefri, i modsætning til arbejdet. Det problematiske i denne skattemæssige skævvridning er bredt anerkendt, men de færreste politikere tør røre ved den, for en stor del af deres vælgere er jo boligejere. Vi er blevet en nation af boligspekulanter!

Og der kan komme mere endnu. I USA har man introduceret en ny lånetype, som går videre end de afdragsfri lån: En del af renten behøver heller ikke at blive betalt, den bliver bare lagt oveni lånet. Så ejer man et hus med en vis friværdi, der måske har udsigt til at stige endnu mere, kan man i princippet bo i huset uden at betale noget som helst, hvis man gennemfører princippet helt ud!

Så alle burde vel være glade? Sjovt nok er vi det ikke

For det første er der alle dem, der ikke helt er kommet med til festen – først og fremmest dem, der ikke ejer en bolig. De føler sig snydt, og det kan man jo godt forstå. Men også de, der har bolig og som aldrig har forbrugt mere, synes de betaler for meget i skat. Derfor synes også politikerne, at vi betaler alt for meget i skat. Virksomhederne, der aldrig har tjent mere, synes de betaler for meget i selskabsskat og henviser til andre lande, hvor skatten er lavere. Et "ræs mod bunden" er i gang – hvilket land tilbyder den laveste skattesats for virksomhederne?

Der har aldrig været så stort et spænd mellem den private for-måen (evne til at indtjene og forbruge) og villigheden til at løse

opgaver i fællesskab. Hvis vi i fællesskab har brug for at reparere DSB's nedslidte skinner, så store forsinkelser kan undgås, er det nærmest umuligt at finde pengene. Nogle 100 mio. kroner til reparation af nedslidte skolebygninger er umulige at finde. Men i det samme samfund kan enkeltvirksomheder uden videre indtjene to cifrede milliardbeløb – på ét år!

Der er – trods vores umådelige rigdom – nogle ting, vi har meget svært ved at finde ud af – eller måske er ved at miste evnen til at finde ud af?

Der er slanger i ethvert paradís – også i forbrugsfestens paradís

Der er økonomer, der taler om en "boligboble". At priserne er kommet for højt op, og at luften kan gå ud af ballonen. Det kunne f.eks. udløses af en stigning i renten. Det er også kommet frem, at trods den tilsyneladende umættelige efterspørgsel på boligejendomme i de store byer, har der aldrig stået så mange boliger tomme som nu – 142.000 iflg. en opgørelse i Børsen den 16. august. En af årsagerne er, at sælgerne af ejendommene tøver – de håber på at prisen skal stige endnu en tak, inden de sætter deres navn under på slutseddelen. Hvis sælgerne bliver nervøse, kan denne store mængde tomme boliger også være med til at punktere "boligboblen". Vil næste generation finde sig i, at vi, der er lidt ældre og velaflagte, har tænkt os, at de skal betale dobbelt så meget for at overtage landet efter os? De stigende boligpriser er generationstyveri, så det vil noget!

Energiforbrug og klima

Så er der olieprisen. Den nærmer sig de 70 dollars pr. tønde råolie, mere end en fordobling på kort tid. Årsagerne er den kraftigt stigende efterspørgsel (især fra Kina, Indien og USA), Irak-krigen og andre uroligheder og nu senest ødelagte raffinaderier i USA som følge af orkanen Katrina. Efterspørgselen rammer mod den kendsgerning, at de kendte reserver allerede udnyttes maksimalt – den globale olieproduktion er ganske enkelt ved at toppe, og man kan så diskutere, om der er nok til 10, 20 eller 50 år endnu. Det er for så vidt ligegyldigt – olie og kul er af miljømæssige, klimamæssige og forsyningsmæssige årsager ikke længere fremtiden, og jo før vi kan finde på noget andet, des bedre. Atomindustrien har grebet denne bold og vejret morgenluft – uden at fortælle at uran er lige så begrænset en ressource som olie. Så selvom vi slet ikke taler om sikkerhedsproblemer, affaldsproblemer, terrorrisici osv. vil øget satsning på A-kraft føre til, at vi går fra mangel på olie til mangel på uran. Men selvfølgelig kan der være lidt håndører at tjene undervejs, for dem der leverer værkerne.

Vækst er godt – ?

Hvornår er nok nok? Hvornår er forbruget højt nok? Økonomerne regner i deres prognoser pr. automatik med stigende forbrug. Sådan har det været før, og sådan fortsætter det. Om 40 år er forbruget dobbelt så stort som i dag. Men tror vi selv på det, når alt kommer til alt? Vi kan jo ikke blive ved med at spise mere, købe mere tøj eller ønske os større biler. Vi støder mod klodens fysiske begrænsninger – olien har vi allerede omtalt.

Der er selvfølgelig immaterielle ting, som vi kan forbruge uden at støde på disse begrænsninger. Vi kan bruge hinanden – arbejdskraft i sig selv koster ikke fysiske ressourcer. Og der er alle kulturens facetter. Man siger, at vi "ikke kan leve af at klippe hinanden" – men det bliver vi faktisk nødt til i fremtiden. Der er ikke andet at lave, for de fysiske fornødheder, vi har brug for, kan produceres af relativt få mennesker – og mange af disse jobs forsvinder i øjeblikket til Kina. Så vi kommer ikke uden om at skulle forholde os til forbruget af fysiske ressourcer – og det berører vort daglig forbrug af alt mellem himmel og jord. Kæmpemæssige opgaver venter foran os: Miljø, klima, energi, global social retfærdighed.

Men trods opgavernes overvældende karakter, ved vi i stor udtrækning faktisk godt, hvad der skal til, og vi har enorme økonomiske ressourcer til vores rådighed. Vi mangler sådan set bare at få det besluttet og organiseret.

Hvad med Merkur?

I Merkur vil vi jo gerne gøre en forskel. Vi prøver at finansiere gode og fornuftige ting, der peger mod fremtiden. Forbruget af økologiske produkter stiger. De økologiske virksomheder får en lille bid af kagen, og det er dem vel undt. De giver hver deres bidrag til løsning af de opgaver, som vi ikke i det store fællesskab tager op.

Merkur er en del af samfundet – vi kan ikke bare melde os ud. Vores kunders ejendomme stiger også i værdi. Også de kan få billige realkreditlån. Merkur hjælper endda meget gerne med at få dem!

Også Merkur vil blive ramt, hvis ejendomsmarkedet bryder sammen, ligesom alle andre banker. Derfor håber vi naturligvis på, at nødvendige korrektioner vil ske roligt og glidende og ikke komme på én gang.

Men en lille smule mådehold må der være plads til. Vi har ikke tænkt os at "tvinge" lån ned i halsen på vore kunder – og anerkender lidt gammeldags fornuft: Opsparing, ikke for megen gæld, tæring efter næring – lidt kedeligt, måske. Men vi fornemmer faktisk, at vore kunder sætter pris på denne indstilling, selvom det kan være svært ikke at gå med til festen! Omvendt kan det være ret anstrengende at skulle vægre sig mod noget, man får tilbudt uopfordret. Det giver en ufri fornemmelse. Det giver en meget bedre samtale mellem kunde og bankrådgiver, når udgangspunktet er de behov, kunden giver udtryk for.

Sidst, men slet ikke mindst: Merkur vil blive ved med at stille spørgsmålet: Hvad med samfundet? Hvad med helheden? Det er her, vi for alvor skiller os ud i forhold til den øvrige finansverden. Og dermed den primære grund til at bruge Merkur.

Verden ændrer sig hurtigt. Det gælder om at være vågen, både som menneske og som virksomhed. I Merkur vil vi gøre alt, hvad vi kan, for at forblive vågne!

Lars Pehrson F.1958. Direktør i Merkur. Bestyrelsesmedlem i INAISE, en international sammenslutning af banker og finansielle institutioner, der arbejder ud fra såvel økonomiske, som miljømæssige, sociale og etiske kriterier.

En rejse i europa

Af Ole Vestergaard

I Norge veksler man ikke til polske Zloti. De findes ikke i systemet. Så vel fremme i Polen med lommerne fulde af norske kroner, et visakort af bedste slags og en bil, der er blevet tørstig. Polske banker tager ikke imod velsmurte norske oliekrone. Svensk, dansk og ecu var ok. Men norske, nej, der gik grænsen. Det eksklusive Visakort fra Cultura Sparebank virkede ikke. Ja, sådan kan en rejse begynde. Men den slags verdslige problemer lader sig løse.

Målet for rejsen var Camphill Wójtówckę i den sydlige del af Polen og den foregik i selskab med Phyllis, som har fulgt stedet fra begyndelsen og som også i en periode har boet her sammen med hendes mand, Ivan. De to har lagt meget energi og arbejde i opbygningen af stedet.

Wójtówckę ligger i Schlesien, et område, der gennem historien har haft mange sejherrer: Tjekiet, Tyskland, Polen, Rusland og selv svenskerne var her engang. Det var i dette område Rudolf Steiner i 1921 gav sine jordbrugsforedrag* og hvor Karl König startede et hel-sepædagogisk hjem "Pilgrimsheim" før 2. Verdenskrig.

Et Camphill-fællesskab i Polen

Det er altid hyggeligt at komme til Wójtówckę. Landsbyboerne og medarbejderne tager altid godt imod deres gæster selvom sproget er et problem. Landsbyboerne er dygtige til at passe hus, lave mad, røgte dyrene, malke køerne, få dem ud på græs, gøre rent i stalden, passe hønsene – alt med omsorg og glæde. Glæde har de også af hinanden – så man får det indtryk, at de trives på stedet.

Værkstedet er efter min mening snarere et kulturelt atelier, hvor landsbyboerne om vinteren har kunstneriske udfoldelser som maling, billedvævning, papirklip og andre former for kreativ udfoldelse. Her fra dette kulturværksted kommer der mange smukke produkter og de, der arbejder her, landsbyboerne, har stor glæde ved at indgå i disse aktiviteter. Herudover opfører de også skuespil.

Her kan man opleve en nat i stilhed uden storbyens baggrundslarm og en kulsort nat uden gadelys. Hundene begynder at bjæffe og en ny dag bryder frem. To landsbyboere er på vej over i stalden for at fodre dyrene, malke køerne. Det foregår med maskine. I køkkenet

* Landbrugskurset – grundlaget for den biodymiske dyrkningsmetode af Rudolf Steiner. 8 foredrag holdt 7.-16. juli 1924 i Schloss Koberwitz.

Wojtowka, Polen. Dette er landsbyboernes landsby. Det er det, der gør stedet til en Camphill-landsby. Her bor der 11 landsbyboere fordelt på to huse.

begynder det at klirre med kopper og tallerkner. Klokken er lidt i 7 om morgenen. Vasketøjet bliver hængt op. Beboerne står selv op og kommer i gang. Dette er landsbyboernes landsby. Det er det, der gør stedet til en Camphill-landsby.

De nye EU-regler foreskriver, at ledere af et sådant sted skal have akademisk uddannelse. Derfor har Alexandria de sidste par år gået på skole for at tage en sådan uddannelse. Det tapper noget energi fra stedet – selv om det også giver noget igen.

Alexandria er valgt til borgmester i Wöjtowcke-dalen. Det bliver man ikke, hvis man ikke er velset, eller hvis det arbejde man udfører ikke er respekteret. En sådan udnævnelse fører selvsagt også en del arbejde og opgaver med sig. På mange måder er dette positivt for stedet.

I Wöjtowcke bor der 11 landsbyboere fordelt på to huse. Familien Mossakowska, Jacek og Alexandria med deres tre børn og to små plejebørn bor i det ene hus – sammen med 6 landsbyboere. I det andet bor en medarbejder sammen med 5 landsbyboere. På hverdage kommer to medarbejdere i dagtimerne og hjælper med madlavning, tre andre tager del i landbruget, markarbejdet, vedligeholdelse og andet forefaldent. En medarbejder er på værkstedet.

Hårdt arbejde og udviklingsmuligheder

Gården ligger i en snæver dal med skov af høje majestætiske træer på begge sider. Området er frodigt og skoven vil snart tage over hvis ikke agerjorden bliver passet. Men hegnene rundt om markerne er forfaldne, græsset er ikke blevet slået, og der er for få dyr på stedet til at sikre god græsning. Gødningen er ikke blevet kørt ud, grønsagsbedene og drivbænkene er ikke blevet sået til. Det skyldes delvis at frosten ødelagde den første afgrøde i begyndelsen af juni. De gamle ladebygniner trænger til vedligeholdelse eller fornyelse. Og der findes planer for dette. Så der er nok at tage fat på. Men mest af alt behøves en biodynamisk bonde og gerne andre med Camphill-erfaring. Stedet har store muligheder – det gælder blot om at udnytte dem.

Ole Vestergaard F. 1955. 30 års erfaring med helsepædagogisk arbejde i Skotland, Sverige og Norge. Iværksætter af bl.a. "Det Økologiske Hus" i Trondheim og Corona Safteri – virksomheder under Camphill. Corona@rotvoll.no
www.camphill.org.uk - www.camphill.no

Camphill-landsbyerne i Norge

Camphill er bo- og arbejdsfællesskaber mellem unge og voksne udviklingshæmmede og personer, der ønsker at stille sig til rådighed som hjælpere. Der findes ca. 100 Camphillsteder verden over – især i Europa og Nord-amerika. Men nye steder er under udvikling også i Sydafrika, Israel og Asien. Grundlagt i Skotland 1938 af den østrigske læge Carl König.

Vidaråsen

Vidaråsen er den eldste og største av landsbyerne i Norge og ligger ved Andebu i Vestfold. I dag bor det omkring 150 mennesker her.

Vidaråsen Landsby, 3158 Andebu
vidaraasen@camphill.no

Solborg

Ved Jevnaker ligger Solborg. Her bor det omtrent 50 mennesker.

Solborg, 3520 Jevnaker
solborg@camphill.no

Brobyggskolen

brobyggskolen@camphill.no

Hogganvik

Hogganvik ligger i et typisk Vestlands-landskap ved Vindafjorden i Ryfylke. 45-50 mennesker bor i Hogganvik.

Hogganvik Landsby, 5583 Vikedal
hogganvik@camphill.no

Jøssåsen

Jøssåsen ligger i Malvik kommune i Sør-Trøndelag. Her bor omtrent 50 mennesker.

Jøssåsen Landsby, 7550 Hommelvik
jossaasen@camphill.no

Vallersund Gård

Vallersund Gård ligger vest på Fosenhalvøya, helt ute ved havet. Det bor omtrent 40 mennesker i landsbyen.

Vallersund Gård, 7167 Vallersund
vallersund-gaard@camphill.no

Kristoffertunet

Kristoffertunet ligger landlig til ved Rotvoll, i kort avstand til Trondheim by. Det bor ca. 30 mennesker.

Kristoffertunet, Hans Collins vei 5, 7053 Ranheim
kristoffertunet@camphill.no

Uddrag af Professor Steen Hildebrandt's oplæg på konferencen LEV GODT II – med udgangspunkt i Hertha levefællesskab. Nedskrevet af Allan Elm.

Aspekter ved fællesskabsdannelse

Et Levefællesskab er noget særligt, som har elementer af virksomhed og familie. Det er arbejde og fritid, leg og alvor. Skæbne og kulturelt fællesskab. En drøm, et fængsel, et mareridt, et sted, hvor mennesker er sammen, hvor mennesker investerer noget af sig ind i det fælles. Hvor nogen giver tid, humør, energi, økonomi, inspiration, viden, tilstedeværelse – ind i noget, som er ved at blive til noget.

Første trin

Sådanne initiativer på grænsen mellem åndsliv og praktisk liv går gennem faser. Det første trin i initiativfasen er organisation, ledelse, dialog, samtaler, konflikthåndtering, mediering. Efterhånden kræves en formalisering.

Idealisme og realisme

Enhver tale om fællesskaber i opstart indebærer, at vi taler om ideologier og ideer - OG praksis.

Det kræver evne til at balancere mellem idealisme og realisme. Det er vanskeligt både for praktikerne at forstå idealisten og for idealisten at forstå nødvendigheden af, at tingene skal have en praktisk udformning. Enten bliver det for hurtigt praktisk eller for idealistisk og højtflyvende, før det er modent. Her er en kilde til mange konflikter. Man kan tale om principperne fortalere som, lige vil "vente et år til", og de kompromisberedte praktikere, som vil indgå "ethvert kompromis for at få bygningen rejst".

Organisationer er levende organismer med mange organer, som udvikler sig over tid. Denne udvikling ser ud til at følge visse rytmer. Den indsigt skal vi udnytte, når vi er med i initiativer som disse. Her henvises til hollænderen Bernhard Lievegoed, som om nogen har beskæftiget sig med faser – livets såvel som organisationers. Han taler om tre faser: Initiativfasen, tilvækstfasen og blomstringsfasen.

Steen Hildebrandt i samtale med Margit Gissel fra Århus Kommune.

Sarthed og nænsomhed

Initiativfasen for Hertha's vedkommende gik helt tilbage til 1982-83. Initiativet tages næsten altid af flere sammen. Så man må med det samme arbejde med begrebet tillid. Disse initiativtagere danner en tillidsgruppe, der kan sammenlignes med kimbladets udvikling. Sarthed og nænsomhed. Det er en gruppe frie mennesker (ikke ansatte) med andre længsler, holdninger og drømme på et foreløbigt stade. Bevidsthed her kræver, at man prøver på at være så vågne, at man kan parkere en del af sig selv udenfor sig selv, og undersøge

LevGodt

Den 21. maj 2005 afholdt Århus Amt og Landsforeningen for ØkoSamfund deres anden LevGodt konference.

Konferencen handlede om, hvordan man skaber levefællesskaber, hvor udviklingshæmmede kan bo og arbejde sammen med såkaldt normale.

hvad der sker her? At man ikke taber sig ind i mødet, talen osv. En dobbeltbevidsthed.

Tilvækstfasen

I tilvækstfasen er meget fra initiativfasen formaliseret i mandater – projektgrupper, som de andre har tillid til, som binder dem sammen. Hvis nogen skænker mig tillid, kan jeg arbejde større og mere, end hvis jeg kontrolleres. Tillid er måske det vigtigste "stof" at have med fra initiativfasen. Man skænker fra sit hjerte tillid. Mandatgrupperne udvikler sig i tilvækstfasen, bliver evt. varige. I enhver organisations udvikling er der en risiko for stivnen "Blev vi ikke enige om...". En levende organisation er kreativ, udvikler sig.

Omvendt er man nødt til at lave strukturer. Det er en vanskelig balance mellem struktur og løshed. Det handler om at se, hvilken proces vi er i gang med. Barnets udviklingsfaser kender vi og kan forberede os på. Behandler vi ikke barnet i overensstemmelse med den fase det er i, går der kludder i tingene. Tilsvarende er det med organisationen.

Blomstringsfase

Det er ikke sundt med et dirigerende magtcentrum i toppen. I stedet fordres og styrkes en vekslende kreativitet hos medarbejderne. Noget der vokser nedefra og op, baseret på tillid og erkendelse af hinandens evner og kvaliteter og kompetencer. Erkendelse af andres erkendelser og svagheder.

Hvis vi vil udvikling af denne slags organisationer, skal vi gennem disse faser, og i blomstringsfasen skal organisationen køre uafhængig af den konkrete person, ildsjæl, mandatgruppe osv. Pionererne er nødvendige, men i blomstringsfasen er det nødvendigt at udvikle nye blomster – at man ikke blot tolererer kreativitet fra alle, men iværksætter og fremmer den.

Det levende billede – en drejebog

Udfordringen over alle udfordringer er, at man til stadighed har et

levende billede af, hvor vi nu vil være på vej hen. Ikke hvor man er på vej hen – men hvor man vil hen. Dette er en vision. I 1993-94 havde de i Hertha visionsseminarer, og det har de haft ca. med 2 års mellemrum siden. Ud fra tillid mødtes man og fusionerede folks drømme, tanker og billeder. Konkret, eksplicit. Hvis man ikke gør dette med mellemrum, vil projektet næsten 100% sikkert slå fejl! Visionen er en drejebog. Man må gå konkret ind i hvordan byggeriet skal se ud, hvordan pædagogikken skal være? Hvad er en mandatorienteret ledelse? Hvor mange skal vi være? Hvilke mandater og temaer? Hvad med børn, unge, produktion, leve- og spilleregler? Det skal være en drejebog, som en film inde i hovedet gennem ord, billeder, lyd, sang og former – hvordan ser denne landsby ud? Gå en tur gennem byen. Hvem er der, hvor mange, hvad laver de og hvordan?

Eksempler på den smukke karakteristiske bebyggelse i Hertha Levefællesskab.

Vågenhed ude i fremtiden

En vision er selvsagt ikke noget, man laver en gang for alle. Det er et levende fællesskab, vi taler om. Derfor skal man efter et par år mødes og se, om visionen fortsat er levende. Udviklingen går aldrig i stå. Da udviklingen (men nok forandring) omvendt ikke går af sig selv, skal vi hele tiden stille spørgsmål ved, hvordan det går nu. Hvilken er den næste "udviklingszone". Man må hele tiden have noget af sin vågenhed ude over de næste år i en lyskegle. Og det, vi der ser, skal vi have bragt ned i vor dagligdag. Til det kræves ledelse. Ledelse er at have bevidsthed om en fremtid, og om hvordan vi er kommet hertil, hvor vi er. Det er møder og formalisering. Derfor skal man ikke kimse af møder.

“Hvad skal da alle disse mennesker bestille?”

“Hvad skal da alle disse mennesker bestille? Ja, da alt grovere arbejde for længst er overtaget af maskiner og helautomatiske fabrikker, bliver der kun ét tilbage for det jordiske menneske at beskæftige sig med: udviklingen af dets ånd, hvilket i denne forbindelse vil sige: udviklingen af dets evne til at skrive, tegne, male, synge, spille eller på anden vis at give udtryk for alt det, der bor i dets sjæl.

Mens livet fra junglen og frem til vor tid hovedsageligt har været en kamp imod alt og alle, vil fremtidens mennesker udelukkende koncentrere sig om at blive genier i kunsten at leve, kunsten at tænke.

Langsomt dæmmer det for menneskeheden, at vi i virkeligheden alle er borgere i en uhyre rig verden, og at årsagen til vor nuværende elendighed alene er at finde i vort eget sind.

Når vore mentale ufuldkommenheder af livet selv er blevet bragt til ophør, vil vi finde os som borgere i en verden, hvor alle tjener alle, og hvor dén er størst, der gennem sine evner formår at sprede mest kærlighed, mest skønhed og dermed mest velsignelse omkring sig. I denne verden, hvor ånden helt har besejret materien, eksisterer der kun glæde og harmoni.

– Fra et foredrag af Martinus, 30. januar 1949.

Hvad er et økosamfund?

Landsforeningen af Økosamfund i Danmark omfatter ca. 27 konkrete bebyggelser/fællesskaber, 7-8 er under etablering og ca. 15 virksomheder indenfor produktion, undervisning og formidling.

Et økosamfund i denne sammenhæng er: 1) *En bosætning i menneskelig målestok*, 2) *som rummer alle dele af tilværelsen*, og 3) *hvori menneskelige aktiviteter er integreret i det naturlige miljø uden at skade*, 4) *hvor en sund menneskelig udvikling trives og kan fortsætte til evig tid*.

Se www.losnet.dk

I det følgende giver vi en kort præsentation af de mest "synlige" danske økosamfund.

Andelssamfundet, Hjorthøj	www.andelssamfundet.dk
Christiania, København	www.christiania.org
Hertha, Herskind	www.hertha.dk
Munksøgård, Roskilde	www.munkesoegaard.dk
Svanholm Gods, Skibby	www.svanholm.dk
Økosamfundet Dyssekilde, Thorup	www.dyssekilde.dk

Der findes også et internationalt netværk af Økosamfund: Global Ecovillage Network. Se <http://gen.ecovillage.org>

Andelssamfundet i Hjorthøj ved Århus

Andelssamfundet i Hjorthøj omfatter i dag 150 personer fordelt på 60 huse. Boligerne i Andelssamfundet er opført i økologiske materialer, med maksimal energiplanlægning og ressource-

bevidsthed. Der anvendes i vid udstrækning multitoiletter for at minimere vandforbruget. Det grå spildevand fra tøjvask, bad og køkkenvask behandles i det lokale pilefordampningsanlæg.

Beboerne er fordelt i bogrupper, med vidt forskellige bebyggelsestyper: 5 toetages dobbelthuse, hvor hvert dobbelthus udgør en andelsboligforening; 20 almennyttige lejeboliger; 11 privatboliger; et almennyttige byggeri er under planlægning samt »Andelsboligforeningen Søvejen« der består af 17 andelsboliger. Endelig er der aktuelle planer om at etablere et antal bofællesskaber for udviklingshæmmede.

Andelssamfundet har af Århus kommune forpagtet ca. 22 hektar landbrugsjord, som dyrkes økologisk.

Christiania

Christiania i København er et af de ældste og mest kendte bofællesskaber i Danmark. I de 33 år Christiania har eksisteret som "fristad", har den været en torn i øjet på nogle og til inspiration og begejstring for især unge gennem et par generationer. Med tiden er det blevet én af Københavns allerstørste turistattraktioner. Og det er ikke kun unge, der kommer på besøg. Hver dag er der busser fyldt med voksne og

pensionister fra alle egne af landet og udlandet. Det særlige ved Christiania er, at strukturer og regler ikke hviler på offentlig myndighed og kontrol,

men på selvorganisering og selvjustits. Selvfølgelig er et kernebegreb i Christiania og med til at adskille stedet fra det omgivende samfund. Konsensusdemokrati er betegnelsen for de beslutninger, der træffes omkring interne forhold. Aktuelt "forhandles" mellem Christianitterne, Københavns kommune og staten om en model for Christiania's fremtid. Det sker på baggrund af en Christiania-lov, der er møntet på lovgivelses af området og dets anvendelse: registrering af bygninger, beboere, ejerskab og brugsret. For beboerne ude i Christiania hedder den overordnede løsning en fond, der køber og ejer

bygninger og rummene imellem bygningerne og som udliciterer alle aktiviteter til virksomheder, kultursteder osv.

Foto fra bogen "Christianias lære".

Munksøgård

Munksøgård ved Roskilde er et økologisk bofællesskab. Ideen har været at skabe et boligområde med udstrakte miljøhensyn integreret både i etablering og drift og hvor fællesskab prioriteres højt, med fælleshuse, fællesarealer og fælles aktiviteter. Bebyggelsen er opdelt i små enklaver ('bogrupper') med hver deres fælleshus: seniorerne, ungdommen, ejerne, familieejerne og andelshaverne. De fem bogrupper ligger i hver sin hestesko med åbningen mod den smukke gamle Munksøgård og de valgte materialer falder naturligt ind i den omkringliggende natur. Fællesskabet, der omfatter 75 børn og 160 voksne fordelt i 100 boliger, er idemæssigt bygget op omkring 3 dimensioner:

- 1) fællesskab og demokrati
- 2) økologi og bæredygtighed samt
- 3) spiritualitet.

Hertha Levefællesskab

Hertha Levefællesskab i Herskind – er et socialøkologisk initiativ bygget op omkring ideen om "den omvendte integration", hvor en gruppe "svage" borgere og en gruppe "stærke" borgere kan have gensidig glæde af at bo og leve i en overskuelig sammenhæng.

Bofællesskabet for de 18-20 hæmmede er derfor et centralt omdrejningspunkt for livet i Hertha og præger de aktiviteter og virksomheder, der opstår på stedet. Landbruget, gartneriet, mejeriet, bageriet, butikken, cafeen er virksomheder, der rummer arbejdspladser og meningsfulde opgaver også for de hæmmede. Men der er også selvstændige virksomheder (arkitekt, guldsmed, byggefirma), et forsknings-laboratorium, teatervirksomhed o.a. I dag er der 83 fastboende i Hertha og 30 fuldtidsarbejdspladser på stedet. I øjeblikket planlægges et større antal udlejningsboliger hvoraf en del indrettes for børnefamilier.

Svanholm Gods

Svanholm Gods ved Skibby, Sjælland har 27 år bag sig. Der er tre bærende grundpiller for fællesskabet: 1) Fælles økonomi, 2) Fælles arbejde, 3) Fælles beslutninger. Ud over bofællesskabet er der skabt en række produktionsgrupper: Landbrugsgruppen dyrker 238 ha landbrugsjord. Pakkehallen sorterer og pakker egne og andre økologiske avleres grøntsager og distribuerer dem til de store supermarkeder. Kvæggruppen passer de ca. 100 jerseykøer og leverer mælken til et økologisk mejeri. Frugtpakkeriet. Skovgruppen. Emballagefabrikken. Svanholm Catering og gårdbutikken.

Så er der servicegrupperne: Køkkenalderen sørger for råvarer og rengøringsartikler og laver mad til hele kollektivet to gange om dagen. Regnskabsgruppen varetager den daglige regnskabsføring, både for virksomhederne og

de private. Bygningsgruppen vedligeholder vore bygninger, vejanlæg og kloaksystem.

Børnegruppen sørger for pasning af vore børn. Auto/smedegruppen står for reparation og vedligeholdelse af vore biler, traktorer og landbrugsmaskiner mv.

Økolandsbyen Dyssekilde ved Hundested

Idéerne til den første danske øko-landsby blev formuleret i 1982. Initiativtagerne ønskede at udvikle en ansvarlig, kærlig grundholdning over for mennesker, dyr, planter, miljø og ressourcer og skabe helhed i tidens opsplittede livsform ved integrering af bosætning, grøn selvforsyning og lokale erhverv. Livet i landsbyen skulle gerne præges af stærke kulturelle, sociale og spirituelle kvaliteter, hvor den enkelte borger efter bedste evne giver sit bidrag til fællesskabet, og nyder de fælles resultater og glæder.

Beboerne er fordelt på 5 bogrupper med tilhørende fællesarealer. En række virksomheder er opstået i og omkring landsbyen:

børnehave, lilleskole, 2 butikker, spisested, bageri, 3 byggefirmaer, arbejdskraft-formidling, klinik, terapi, forlag, kunsthåndværksteder.

Om artikkelen “USA’s rolle i den globale økonomi”

Pengevirke nr. 1 2005 åpner med en lang artikkel av Anders Lundkvist, som særlig omhandler den amerikanske dollarens betydning for verdensøkonomien. Lundkvist forklarer at hans prosjekt er å skrive om økonomi for ikke-økonomer, og foretar deretter en kritisk gjennomgang av dollarens historiske og nåtidige betydning.

Det er grunn til å reagere på denne artikkelen av flere grunner. For det første må man kunne stille spørsmålsteget ved skribentens prosjekt: Lundkvist tar på seg oppgaven å lære bort kompliserte økonomiske sammenhenger til Pengevirkes lesere. Vi blir imidlertid ikke gjort oppmerksomme på at Anders Lundkvists innlegg ikke er en nøytral beskrivelse av faktiske forhold, men et radikalt politisk innlegg i en debatt som har en rekke fronter.

For å anskueliggjøre det jeg mener er en kritikkverdig ensidighet i artikkelen, kan det være fruktbart å

ta tak i et element som går som en rød tråd gjennom Lundkvists analyse, nemlig dollarens tilknytning til amerikansk krigføring. Det påstås og antydes en rekke steder i teksten at økonomiske forhold, særlig olje og dollarens utvikling, var årsakene til den amerikanske invasjonen i Irak.

Med sitt endimensjonale fokus på amerikanske økonomiske interesser plasserer Lundkvist seg på ytterste venstre i sin analyse av

amerikansk utenrikspolitikk. Man hører gjenlyden av Noam Chomsky og John Pilger i Lundkvists argumentasjon. Pengevirkes lesere bør vite at de nevnte skribenter, til tross for sin enorme produksjon og opplagte litterære kvaliteter, fremsetter et verdenssyn som er såpass ekstremt at de for eksempel ikke regnes for gangbar mynt ved det statsvitenskapelige institutt i Oslo – dette som et apropos til at Lundkvist er lektor ved Aalborg Universitet.

Andre mulige motiver for invasjonen, som terrorfrykt, et ønske om stabilitet i Midtøsten eller et idealistisk ønske om spre demokratiske verdier – finner ingen klangbunn i Lundkvists analyse.

Det er selvsagt ingen som kan hindre Lundkvist i å tro på én-faktor-forklaringer på verdens problemer. Det man imidlertid bør stusse over er at Lundkvist får fremsette slike påstander som sannhet. På en rett ut belærende måte fremmer han et politisk budskap, og kamouflerer det som økonomisk teori.

I tillegg til at det er all grunn til å problematisere artikkelens ensidighet, må man også stille spørsmålsteget ved Pengevirkes gangsyn, når de tar inn en slik artikkel og lar den dominere en utgave som handler om lokal og global økonomi. Spesielt er det uforståelig at en planøkonom slipper til med synspunkter som er i motsetning til det syn Pengevirke ellers står for: politikk og næringsliv bør være atskilt. Slippes andre syn enn Lundkvists dogmatikk til? Hvorfor trykker Pengevirke en annonse for Lundkvists bøker midt inne i artikkelen? Hva er Pengevirkes agenda?

Johan Brockfield, journalist

PENGEVIRKE SVARER:

Anders Lundkvist's artikkel i Pengevirke 2/2005 blev bragt ud fra et ønske om bedre forståelse af dollarens betydning for verdensøkonomien og af hvilke faktorer, der påvirker dollaren. Vi har modtaget flere positive reaktioner på artiklen – især for dens fremstilling af komplicerede økonomiske og politiske forhold på en enkel men saglig, forsvarlig måde.

Pengevirkes agenda

Pengevirke er fællesblad for de to bankinitiativer, Merkur og Cultura, der begge har som del-målsætning at medvirke til en samfundsudvikling i mere bæredygtig retning – økonomisk, miljømæssigt og socialt. Gennem vores virksomhed tilstræber vi at indarbejde etik, moral og saglighed i det øko-

nomiske liv til forskel for den udbredte egoisme, der ellers præger nutidens økonomiske adfærd.

Ensretning med flere perspektiver

Dermed har vi altså valgt retning for vores arbejde. Dette benytter vi os af, når vi udvælger artikler til Pengevirke. En vis ensretning vedkender vi os. Til gengæld ønsker vi at bringe flest mulige perspektiver på de ideer, synspunkter og projekter, som påstås at føre i den nævnte retning.

Som en læser-service bringer vi gerne henvisninger til yderligere læsning om et emne – enten ved at omtale en bog-udgivelse eller pege på relevante hjemmesider på internettet.

Red.

Indtryk fra en USA-rejse i efteråret 2005

Af Niels Johan Juhl-Nielsen

Efter det amerikanske præsidentvalg i november 2004, der betød genvalg til den republikanske præsident George W. Bush, har taberne i og omkring Det demokratiske parti valgt at gøre erfaringerne op.

På mange måder var præsidentvalget i 2004 en opmuntring for "Det andet Amerika". Flere borgere end nogensinde var mobiliseret om kravet for radikale ændringer af det amerikanske samfund. Helt grundlæggende må man også konstatere, at valget mellem George W. Bush og John Kerry ikke var noget reelt valg. Begge tilhører de erhvervspartier og begge understøtter en økonomisk fundamentalisme, som fremstår tydeligere end nogensinde. Demokraterne har hovedparten af de fattiges stemmer og de intellektuelles stemmer. Disse grupper står stærkt østpå og vestpå. "Det andet Amerika" eller "Det nye Venstre" har, bortset fra det lille grønne parti med Ralph Nader i spidsen, ikke reelt noget politisk tilknytningsforhold.

Et samfund præget af markedstænkning

Millioner af amerikanere føler sig forrådt af et samfund som placerer materialisme og selvtilstrækkelighed over moralske værdier. Et samfund, hvor man dag ud og dag ind underlægges institutioner, styret af konkurrencetænkning og af et sprog, der udspringer af det kapitalistiske marked med dets instrumentelle og materialistiske samfundssyn. Fremskridt i den verden betyder akkumulation af flere ting og bedre kontrol over verden. "Bundlinjen" er mål for profit og magt, så "den anden" ikke får fordel og dominans over dig.

Erfaringerne infiltrerer det personlige liv og korrupperer de indbyrdes menneskelige relationer, så egeninteressen erstatter solidaritet og efterlader de fleste mennesker i en tvivl om, hvorvidt man overhovedet kan stole på andre mennesker.

Fordi markedsbevidstheden er internaliseret som "virkeligheden", har mange mennesker resigneret og lever i og med denne selvtilstrækkelighed som eneste mulighed. Mange ved dog også med sig selv, at det kunne være anderledes og at dette "andet" ikke blot skal udleveres i kirker og religiøse menigheder. Hvis amerikanerne skal overvinde denne "krise", som de er havnet i, kræver det, at mange mennesker indser, at de ønsker mere af livet end ophobning af velstand, fornøjelser og materielle goder. Først da kan der ske en fundamental ændring af de økonomiske og politiske strukturer, der styrer verden.

Oprindeligt var "den amerikanske drøm" også noget helt andet. Fra mange sider lyder der et krav om at få Amerika tilbage. Det foregår samtidig med, at USA mere end nogensinde udfordrer hele verden som the US Empire.

Irak-krigen og interne økonomiske og sociale problemer kan sammen med New Orleans-katastrofen og en fremtidig oliemangel hurtigt ændre på denne globale førerposition. Det var New York Times, der skrev at verden har ikke én, men to supermagter, USA og det globale civilsamfund, der for alvor opnåede et gennembrud ved Verdenshandelsorganisationens (WTO) møde i Seattle i 1999. Et civilsamfund, der hænger sammen og udtrykker sig på helt andre måder end såvel det politiske magtapparat som den økonomiske business-verden.

Det amerikanske civilsamfund

Civilsamfundet er ikke og bør heller ikke være nogen enkel eller entydig kategori. Civilsamfundet udtrykker en kulturel mangfoldighed, hvor det handler om ret og rimelighed for alle mennesker.

I USA har civilsamfundet været under kraftig indflydelse af den dominerende markedsfundamentalisme. Det gælder også "den kreative klasse" som beskrevet i Richard Floridas bog*. Uagtet at denne "den kreative klasse" har et potentiale i sig, så ligger det ikke lige for at bryde med den rene markedstænkning og i stedet basere "det kreative" på nye strukturer for tanke, følelse og handlen som fundament for global bæredygtig ansvarlighed.

I bogen "Start making sense" har progressive kræfter i og omkring Det Demokratiske Parti søgt at gøre erfaringerne op efter novembervalget i 2004 og diskussionen går videre fx på www.startmaking-sense.org og i tidsskrifter som Yes! Magazine, Utne, The Nation og Lilipoh. Her kan debatten følges om, hvordan "Det andet Amerika" søger at få fodfæste i en meget ensidig medieverden.

Ovenstående er en kort sammenfatning af samtaler under et USA-ophold i eftersommeren 2005 med aktører fra "Det andet Amerika". Overalt mødte jeg venlige, imødekommende amerikanere, som jeg har svært ved at relatere til den politik, der er herskende i USA i dag.

* *Den kreative klasse - og hvordan den forandrer arbejde, fritid, samfund og hverdagsliv. Af Richard Florida. Forlaget Klim 2005. ISBN 87-7955-352-4. 476 sider. 239 kr.*

Niels Johan Juhl-Nielsen ansat som sektionsleder i Københavns Brandvæsen, formand for brugerne af Professionel Mobil Radiokommunikation, bestyrelsesmedlem i Selskabet for Risikovurdering, styrelsesmedlem af European Crisis Management Academy, medlem af regeringens Sårbarhedsudredning, medlem af "Stop Handelsrøveriet" i Mellemfolkeligt Samvirke, tidligere klasselærer på Michael Skolen.

DIALOGOS

– ny virksomhet i nært samarbeid med Cultura Bank

DIALOGOS – Ressurscenter for sivile initiativer ble etablert den 13. juni 2005. Formålet er å bidra til et mer menneskelig og miljøbevisst samfunn inspirert av ideene om sosial tregrening. Virkemidlene går i to retninger:

1. Idé og bevisstgjøring gjennom seminarer, konferanser, informasjonsarbeid, publikasjoner, utredninger og forskning. Dette er den langsiktige utviklingslinjen for prosjektet.
2. Dialogos tilbyr sekretariats- og rådgivningstjenester overfor aktiviteter i overensstemmelse med formålet for Dialogos. Disse tjenestene er allerede i gang og Dialogos har i dag en viss kapasitet for å yte tjenester overfor sine medlemmer.

Dialogos er etablert som en allmenntilgjengelig forening, er registrert i Foretaksregisteret, og vil drive en viss forretningsmessig virksomhet under det allmenntilgjengelige hovedformålet. Individuer og juridiske personer kan opptas som medlem.

Svein Berglund

Nytt om medarbeidere

Camilla Gjetnes sluttet i kundeavdelingen i august 2005 for å fullføre sin utdanning. Cultura ønsker henne lykke til med skolegangen og takker for et godt samarbeid.

Samtidig ønsker vi Diana Veidmane-Lampe velkommen som ny medarbeider i kundeavdelingen. Diana er økonomiutdannet og kommer opprinnelig fra Latvia, men har bodd flere år i Norge.

Til Culturas kunder:

Cultura Bank er inne i en god utvikling. Hva innebærer dette?

Først og fremst gjør dette at vi er i stand til å synes og å virke i den sosiale økonomien og derigjennom påvirke samfunnsutviklingen i positiv retning. Cultura har en todelt formålsparagraf – banken skal medvirke til å finansiere samfunnsnyttige prosjekter, og den har også som oppgave å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi. Dette er noe av bakgrunnen for bladet Pengevirke. En del av vår policy er å gjøre alle prosjekter vi finansierer kjent, dermed er våre kunder i stand til å vurdere hvorvidt vi lever opp til formålet med banken.

Det ligger en ikke ubetydelig pedagogisk oppgave i å formidle de tanker om økonomi banken er tuftet på. Dette fordi vårt grunnlag for å drive bank avviker radikalt fra den gjengse økonomiske tenkning som går ut på å maksimere profitt og avkastning på kapitalen. Oftest er det enklere å illustrere dette gjennom praktiske eksempler, men det må også være mulig å formidle det idémessige grunnlaget i klare ord. Artikler om dette vil fra tid til annen finnes i Pengevirke, og vi ser gjerne at våre kunder og grunnfondsbeveiere aktivt deltar for å holde bevisstheten om dette levende.

Så til de nære ting; Driftsøkonomisk balanseerer Cultura på en smal vei. Selv med lavt forrentede innskudd kan det være vanskelig å tilby våre kunder en utlånsrente som er på nivå med den de øvrige bankene reklamerer med. Dette gjelder først og fremst på boliglån.

Ser vi på finansiering av næringsvirksomhet er vi derimot mer konkurransedyktige. I andre banker ønskes ofte ikke disse kundene velkommen. Vi i Cultura ser det som vår oppgave å finne løsninger som kan bidra til at nye virksomheter kommer i gang. Ofte skjer dette ute i distriktene, og selvfølgelig skal disse virksomhetene også reflektere bankens etiske og samfunnstjenlige profil. Det er gledelig å konstatere at det i første halvår var en god tilvekst av slike prosjekter.

Som en følge av en god vekst og et stabilt kostnadsbilde, går banken igjen med et lite overskudd. Dette gir grunnlag for videre vekst, og på sikt en mer rasjonell drift av banken. Dette vil i fullt monn komme våre kunder til gode.

Nettbanken har betydd en stor rasjonalisering på driftssiden. Også dette frigjør ressurser som kan settes inn i mer fremtidsrettet arbeid. Det neste skritt for banken blir nå å ferdigstille en tilpasning av nettbanken til bedriftskundenes behov. Ut over dette arbeides det kontinuerlig for å forbedre kortsjenesene, blant annet for å gjøre internetthandel sikrere.

Vi opplever som sagt en god vekst både på innskudds- og utlånsiden. Jeg benytter igjen anledningen til å takke våre kunder som på denne måten viser at de støtter vår virksomhet i retning av en omgang med penger som tar mennesker, miljø og etikk som utgangspunkt.

Lars Hektoen
Banksjef

Nye utlånsprosjekter

- **Biosa Norge AS** produserer helseprodukter og økologiske produksjonsmidler til landbruket basert på aktive mikroorganismer. Firmaet holder til på Skarnes i Odalen og selger produktene sine over hele landet. Firmaet er et "Non profit" selskap, da alt overskuddet skal brukes til fremme av forskning på økologisk matvareproduksjon samt EM-Teknologi (effektive mikroorganismer).

- **Furuset Fysioterapi** – to fysioterapeuter driver senteret sammen. De legger vekt på å ivareta hele mennesket og tilby fysioterapi til en overkommelig pris.

- **Grunnhjelpen** leier ut arbeidskraft til byggefirmaer. Firmaet ønsker å skape en trygg og fleksibel arbeidsplass basert på dagsarbeid. Det er organisert som enkeltmannsforetak, men i praksis styrt av allmøtet. Se artikkel om Grunnhjelpen annet sted i bladet.

- **Galleri Gathe.** Marianne Skipperud Gathe åpnet i august 2005 kunstgalleri i Bergen sentrum med en blanding av ferske, halvferse og etablerte kunstnere. Hovedvekten ligger på kunstnere i etableringsfasen.

- **Persilleriet** – lunsj/takeaway sted i Trondheim sentrum. Serverer vegetarisk mat fra "det nye grønne kjøkken" og holder kurs i matlaging.

- **Kurs- og Rekreasjonssted** i Rauma kommune. Stedet er en gård og ligger i naturskjønne omgivelser.

- **L'Accent Bistrot** – liten restaurant på Frogner i Oslo, som spesialiserer seg på Slow Food.

- **Mat Et mer** – delikatessebutikk og restaurant på Bjølsen i Oslo.

Cultura på Protestfestivalen 2005

Cultura var representert på Christiansands Protestfestival 2005, der banksjef Lars Hektoen deltok i en paneldebatt rundt temaet "Fri oss fra pengeideologien". Det ble tatt opp temaer rundt vår tenkning om penger og profitt. Når effektivisering og snevre lønnsomhetsbetraktninger får råde, hva skjer da med vår livskvalitet og trivsel? De rike blir rikere, de fattige blir fattigere viser samfunnsutviklingen. Har pengene noen gang styrt våre liv slik som nå? Og hva har dette

gjort med oss? Er borgerlønn et verktøy for å stanse denne tenkningen, slik at man kan velge å tjene mindre, men til gjengjeld leve mer i harmoni med egne talenter og ønsker? Cultura kunne bidra til å belyse alternativer til "pengeideologien" med å fortelle om vår egen virksomhet og vårt verdigrunnlag. Responsen tydet på at mange finner det inspirerende og gledelig at det går an å drive bank på Culturas måte og likevel overleve og vokse.

Nytt om- og fra Culturas kunder

Ledig jobb – Kulturhuset Hausmania

Kulturhuset Hausmania vokser som prosjekt, og trenger nå sin første ansatte, en person i halv stilling som kan ta seg av de daglige administrative drifts-funksjonene. (Økonomi, div. kontorarbeid, arkivering.) Lønnen er lav så dette er en stilling du tar fordi du tror på prosjekter som Hausmania, mer enn for pengenes skyld.

Vi ønsker en person med bein i nesa og adekvat økonomisk utdanning/erfaring.

Les mer om Hausmania på www.hausmania.org.

For mer opplysninger kontakt: Gunnar Franck: 45 08 91 29, gramfranck@yahoo.no. Søknad m. CV sendes til: Christine Bakke, Cultura Bank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo.

Ledige rom i bofellesskap i Villa Mer

Vi du bo miljøvennlig og godt, sammen med andre? Vi bor i Fetsund, og har ledig to boenheter, hver med to sammenhengende små rom. Kollektivet vårt har godt over 1000 kvadratmeter, 13 voksne beboere og 10 barn. Halve huset er fellesrom.

Vil du vite mer? Besøk oss på www.villamer.org, skriv til oss på post@villamer.no eller ring Beate på tlf. 901 31 811.

Hotell blir skole

Hurum Videregående steinerskole har fått leie det tidligere Rainbow hotell Røyken fra Olav Thon. Hotellrom er blitt til internat for skoleelevene, og det tidligere restaurantkjøkkenet skal fra neste skoleår brukes til å utdanne fremtidige restaurantkokker, dersom skolens søknad om å opprette ny linje for hotellutdanning blir godkjent.

"Nytt fra Cultura" til Culturakunder som ikke får Pengevirke

Hvis du ikke abonnerer på bladet, men ønsker å lese "Nytt fra Cultura" på papir, må du enten kontakte Cultura Bank og bestille Pengevirke eller skrive ut "Nytt fra Cultura" fra Culturas hjemmesider, der nye utgaver av Pengevirke legges ut som pdf-filer. Det praktiseres frivillig abonnementsbetaling for Pengevirke.

Har du en nyhet?

Har du en nyhet som er av interesse for Pengevirkes lesere? Under overskriften "Nytt om- og fra Culturas kunder" har vi muligheten til å formidle informasjon fra kundene våre. Merk e-post eller brev "Nyhet til Pengevirke" og send det til jannikeo@cultura.no eller til Culturas postadresse (se s. 2).

Abonnement på Pengevirke

I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved å kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig fastsatt abonnementsavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk giroen "Pengevirke 2005".

For mye post fra oss?

Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

INDEX: Design for a better life

– På dansk initiativ får designprocessen ny aktualitet

En selvstændig projektgruppe med navnet INDEX: har formået at motivere og begejstre en lang række designskoler verden over til med deres lærere og studerende at være med i en global konkurrence om de bedste ideer under overskriften: design for a better life.

Forud har INDEX: samlet en række danske virksomheder, organisationer og institutioner omkring ideen, der går ud på at sætte gang i den kreative proces for at få løst nogle af de væsentlige opgaver, som det globale samfund står overfor i dag. www.index2005.dk

Designs, som har forbedret livet mest for mennesker inden for de seneste 5 år

Mængden af indsendte forslag var overvældende og et omfattende udvælgelsesarbejde i hvert af de 27 deltagende lande gik forud for den endelige udvælgelse af 5 vinderprojekter, der hver fik tildelt en pris på 100.000 Euro. Begivenheden fandt sted i København den 23. september.

Samtidig med prisoverrækkelsen åbnede 5 udstillings-pavilloner rundt om i byen, hvor 96 af de topnominerede designs er udstillet frem til den 13. november.

Konkurrencen var delt op i 5 temagrupper med en 1. præmie til hver gruppe: krop, hjem, samfund, leg og arbejde.

De 5 vindere blev:

KROP: Lifestraw™

Designet af Torben Vestergaard Frandsen (Danmark), Rob Fleuren (Holland) og Moshe Frommer (Israel).

LifeStraw™ er et sugerør med filtre, der renser forurenet vand. Det kan bruges i 1 år og koster kun \$3. Med LifeStraw™ kan man drikke rent vand af en beskidt vandpyt eller vandhul og dermed skaffe rent vand til befolkningen i den 3. verden. LifeStraw™ er et sikkert og brugervenligt værktøj, der forebygger sygdomme som kolera, difteri, tyfus og diarré – sygdomme, der hvert år dræber millioner af mennesker.

Hjem: Softwall

Designet af Stephanie Forsythe, Todd MacAllen, Canada.

Softwall – en 2 m høj flytbar væg til fleksibel ruminddeling i åbne områder. Fremstillet af papir og beklædt med filtet uld. Softwall gør det muligt at lave nye rum i gamle huse. I den vestlige verden bor og arbejder mange i huse, som ofte er bygget for flere hundrede år siden. I modsætning til

faste vægge og traditionelle rumopdelere giver Softwall ubegrænsede muligheder for ændring af form og rum. En sammenfoldet Softwall er let

at transportere og den kan udvides til 300 gange minimumstørrelsen. Softwall er lydæmpende og kan både absorbere og frigive lys. Den er lavet af 100 % genanvendelige materialer og kan hægtes sammen og formes, som man har lyst.

ARBEJDE: Observatorio Iberoamericano para la Artesanía

Designet af Rafael Rivas de Benito sammen med et team fra Spaniens industri-, turisme- og handelsministerium.

La Fundación Española para la Innovación de la Artesanía er en fond, der arbejder med designstrategi, netværk og hjemmeside. Fonden fokuserer på at forbedre livet for de mere end 40 millioner spanskttalende kunsthåndværkere, der er truet af globaliseringen. Det sker ved at forbedre kunsthåndværkerens netværk og derigennem optimere deres indtjeningsmuligheder. Fonden samarbejder med kunsthåndværkerne om at finde nye designmetoder, dele informationer og databaser, "netværke", give specialiseret information om teknologisk udvikling, design, produktudvikling, kvalitets- og produktsikring, samt om at sikre adgang til nye markeder.

LEG: Apple iTunes, iPod

Designet af Apple Design Team, USA.

iPod og Apples iTunes-software har revolutioneret moderne musikoplevelse. Med iPod kan musikfans have hele musiksamlingen med sig – overalt, døgnet rundt. Med 60 GB hukommelse kan iPod bruges til lagring af musik, billeder og bøger samtidig. Desuden kan du lave radioudsendelser og få bedre undervisning. iTunes giver hurtig og enkel organisering af musikfiler og over-

førsel til iPod. Ved hjælp af Apples teknologi kan iTunes-brugere desuden dele musik med andre over nettet. iTunes sikrer for første gang, at brugerne betaler musikerne for deres musik.

SAMFUND: Siyathemba – håbets mark, arkitektur for mennesker

Designet af Cameron Sinclair and Swee Ng, USA.

Architecture for Humanity er en non-profit organisation og et netværk etableret i 1999 med det formål at levere designmæssige og arkitektoniske løsninger på store globale eller humanitære kriser – fx katastrofer som tsunamien og orkanen Katrina. Der, hvor ressourcer og ekspertise er mangelfulde, gør dette netværk en kæmpe forskel.

Kaffeklubben.net
The Coffee Club - El Club de Café

Kaffeklubben arbejder for en sund udvikling og tilpasning af den globale kaffeproduktion, hvor højere indtægter i udlændene er med til at bekæmpe fattigdom i et bæredygtigt udviklingsperspektiv. Formålet fremmes ved gensidigt samarbejde langs hele kaffens vej fra jord til bord.

Torsdag den 27. oktober 2005 kl. 19.30 – 21.30

Sted: Karen Blixen Museet, Rungsted Strandvej 111, 2960 Rungsted.

Min Afrikanske Kaffefarm. Kaffeaften med fokus på Kenya-kaffe. Søren Sylvest fra Estate Coffee giver indblik i kaffesmagens nuancerede verden efterfulgt af kaffesmagning og omvisning på museet.

Pris for medlemmer: 200 kr. (ledsagende ikke-medlemmer 250 kr.)

Nærmere oplysninger om tid, sted og program for følgende arrangement på www.kaffeklubben.net.

Certificering en byrde eller en mulighed? Pris for medlemmer: gratis (ledsagende ikke-medlemmer 50 kr.)

Tirsdag den 15. november 2005 kl. 19.30 – 21.30

Sted: Kontra, Dag Hammarskjølds Allé 36, 2100 København Ø.

Fra Kaffeønne til Latte Art. Vinder af World Barista Championship 2005 og medejer af Copenhagen Coffee Academy, Troels Poulsen, giver ny viden om kvalitetskaffe og fif til, hvordan du selv kan lave latte art. Smagning af kaffe fra kaffehuset Kontra's mikroristeri.

Pris for medlemmer: 200 kr. (ledsagende ikke-medlemmer 250 kr.)

Tilmeldingsfrist for alle arrangementer en uge forinden til kaffeklubben@kaffeklubben.net eller på telefon nr. 35 24 78 43. Læs mere på www.kaffeklubben.net

Grunnhjelpen

Av Christine Bakke

Grunnhjelpen leier ut faglært og ufaglært arbeidskraft til grunnarbeider for ulike byggefirmaer. Ideen er å kombinere den friheten dagsarbeid gir med å ta vare på den enkelte arbeider og gi alle som ønsker det innflytelse over egen situasjon.

Inspirasjonen til å starte Grunnhjelpen kom da Tore Forsberg satt i kø på "Dagsen"* og håpet morgen etter morgen å finne den ideelle arbeidsgiver, en som ville se og belønne hans innsats selv om han "bare" var en dagsarbeider. Ideen til Grunnhjelpen var født: Et firma styrt av de ansatte selv, hvor terskelen for å få prøve seg er lav, men kravene til å levere godt arbeid er høye.

Forsbergs Grunnhjelp, eller Grunnhjelpen som de kaller seg, er styrt av allmøtet, som på jevnlig basis møtes og tar avgjørelser. Alle kan innkalle til allmøte, og strukturen holdes så flat som mulig.

Frihet og ansvar

Med sitt svarte arbeidstøy, sine hjelmer med svarte stjerner, vekker Grunnhjelpens arbeidere anarkistiske assosiasjoner, men her er det ikke bare frihet, her er det også ansvar. "Vi er avhengig av å gjøre en god jobb" forklarer Tore. Byggebransjen er nådeløs, her spres rykter fort, og Grunnhjelpen har ikke annet valg enn å sende hjem dem som ikke er i stand til å gjøre et godt dagsverk. På den annen side er Grunnhjelpen villig til å gi alle en sjanse, så sant de er rusfrie og ønsker å jobbe hvitt. Selv er Tore dagsarbeider på lik linje med Nina på kontoret og alle de andre i firmaet. I Grunnhjelpen velger man

selv hvor mye eller lite man ønsker å jobbe. Bemanningen bestemmes fortløpende etter oppdragsituasjon og tilgjengelig arbeidskraft. Arbeidsstokken omfatter i alt 23 personer. Da vi var på besøk traff vi to kvinnelige og en mannlig arbeider: Nina, Sonja og Tore.

Solidarisk sykekasse

En av ulempene ved å være dagsarbeider er den dårlige sykelønnsordningen. Blir du syk, må du vente i 10 dager før du får penger fra trygdekassa. Grunnhjelpen forsøker å bøte litt på dette gjennom en solidarisk sykekasse de har opprettet. Her sparer man to kroner av sin egen timelønn til en personlig sykekasse, pluss at Grunnhjelpen legger i tre kroner. Slik spares fem kroner av hver timelønn til en sykekasse. I prøvetiden, som for alle i Grunnhjelpen er de første 150 timer, betaler man ikke selv, men Grunnhjelpen betaler 5 kroner til en sykekasse som er solidarisk.

Fremtidsplaner

Selv om fokus ligger på å gjøre et godt arbeid og samtidig ta vare på arbeiderne fra dag til dag, så bobler det i Forsbergs og hans kompanjongers hjerner av ideer for framtiden. En av drivkreftene bak etableringen er et miljøengasjement, og etter hvert håper Grunnhjelpen å etablere et lager av bygningsmaterialer for gjenbruk. I første omgang er Grunnhjelpen glad for å ha fått seg kontor, etter å ha drevet fra stua i et halvt år.

*Dagsen er en formidlingsentral i Oslo for dagsarbeid

Grunnhjelpen

Grunnhjelpen ble etablert i 2004 som et enkeltmannsforedrag av Tore Forsberg. Forretningsideen er å leie ut arbeidskraft til byggefirmaer. Både ufaglært og faglært arbeidskraft kan få jobb i firmaet. Grunnhjelpen er styrt av et allmøte der alle som har lyst og anledning kan møte. For mer informasjon, kontakt Grunnhjelpen på telefon 47328880, epost: mail@grunnhjelpen.no og www.grunnhjelpen.no

Christine Bakke F. 1972. Utdannet ved landbrukshøyskolen på Ås. Ansatt i Cultura Sparebank fra 2000.

Det handler om å gi folk et hjem

AktBo er en ideell organisasjon som har til formål å utvikle og realisere billige og tilpassede boliger for vanskeligstilte på boligmarkedet. Det er nesten umulig å ha en jobb eller velfungerende sosiale relasjoner om man bor på hospits eller under en bro.

Medlemskap i AktBo

Alle kan bli med i AktBo. Enten som personlig medlem eller støtte medlem.

Du trenger ikke være rusmisbruker, hjemløs eller tidligere innsatt, men du trenger heller ikke å skjule at du har vært det. Det vi imidlertid krever er at du stiller med egeninnsats og dugnadsånd. Dette kan være din sjanse til å skape ditt eget hjem.

Menneskeverd, bærekraft, selvhjelp og dugnad

AktBo mener at alle mennesker har en egenverdi og neker å akseptere at noen avfeies som ubrukelige eller håpløse og stemples som sosiale tapere. En grunnleggende målsetting for AktBo er å gi vanskeligstilte egenverdet og tiltakslysten tilbake. De samarbeider med offentlige myndigheter og andre om å legge til rette for hjelp til selvhjelp for vanskeligstilte på boligmarkedet.

En adekvat bolig er mer enn fire vegger

AktBo's modell for en ny sosial boligutvikling bygger på egeninnsats, dugnad og solidaritet i praksis, med fokus på felles rettigheter, bærekraft og tilpasset teknologi. Prosjektene skal utvikles i form av selvstyrte bosettinger tilpasset beboernes egne behov og ønsker. Vanskeligstilte på boligmarkedet har ofte også sosiale og helsemes-

sige problemer. Derfor handler AktBo's prosjekt også om utviklingen av forpliktende sosiale nettverk, fungerende arbeidsforhold, planlegging av økonomi, fysisk og psykisk fostring og kultur.

Nettverk

For en stor del drives arbeidet i AktBo av frivillige krefter utgått fra målgruppene. Det bygges også opp et nettverk av samarbeidspartnere og støttespillere; frivillige organisasjoner, offentlige etater, sponsorer, politiske partier, fagforeninger, bedrifter, skoler og privatpersoner.

AktBo

Hausmannsgate 19, 0182 Oslo. Tlf: 23 15 74 18.

Fax: 23 15 74 01. aktbo@aktbo.org · www.aktbo.org

Utfordringer i et globalt åndsliv

Av Arne Øgaard

Amerikanspirert underholdningsindustri strømmer ut over hele verden i verden. For mange er dette en glede, for andre oppleves det som en provokasjon. Spesielt blant muslimene er det stor motstand mot mye av det som amerikanerne formidler. I ekstreme tilfeller kan dette føre til i blodig vold, oftest ender det i avstandtagen og isolasjon. Men i globaliseringens tidsalder kan vi ikke unngå hverandre. Et sentralt spørsmål blir da hvordan vi kan omgås på en slik måte at alle føler seg respektert. Et annet spørsmål er hvordan ulike åndsstrømninger kan møtes og inspirere hverandre til gjensidig utvikling. Ut fra dagens tilspissede situasjoner er det spesielt viktig å finne fram til fruktbare møtepunkter mellom muslimer og ikke-muslimer.

En vei til islam

Skal jeg kunne respektere et annet menneske må jeg forstå hvilke tanker og forestillinger som lever i den andre. Det er ikke så mange av de som er født her i Europa som har god kjennskap til islam, men det finnes noen som har valgt å konvertere til denne religionen. Ved å følge dem på deres vei inn i en ny religion, er det mulig for oss å få innblikk i sentrale tanker og forestillinger som kan angå oss som har bakgrunn fra vestens kultur. Vi kan for eksempel følge Leopold Weiss som opprinnelig var jøde. En kveld leste han i Koranen (sure 102):

Dere er besatt av begjær etter mer og mer.

Til dere senkes i eders graver.

Men dere skal få oppleve noe annet!

Men dere skal få oppleve noe annet!

Om dere bare forstod det fullt ut!

Skulle dere forstå at dere allerede er i helvete.

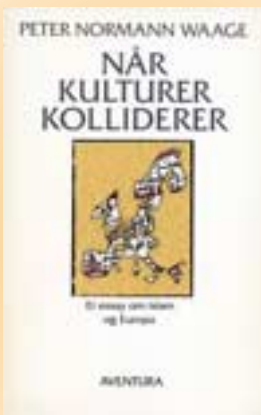
En gang skal dere se med visdommens øyne.

Og på denne dagen skal man spørre eder.

Hva dere har gjort med livets gave.

Den kvelden Leopold Weiss leste dette hadde han reist med undergrunnsbanen i Berlin. Han hadde sittet overfor en rik forretningsmann med

en stor diamantring. Men verken den rike eller hans venninne virket lykkelig. Dette ga støtet til at Leopold Weiss konverterte til islam i 1926. Men Leopold Weiss hadde brukt lang tid på å forberede denne beslutningen. Han hadde festet

seg ved at det i islam ikke fantes rom for nasjonalisme, statskirke, presteskap eller adel. Han ble begeistret for at det ikke var den enkeltes, men samfunnets "frelse" som var det vesentlige. Tidlig hadde han også merket seg det intime forholdet mellom arbeideren og hans arbeid. Han skriver i sin selvbiografi: "samklang mellom mennesket og dets arbeid må ha blitt betraktet som helt naturlig av islam, derfor har man ikke foreskrevet noen obligatorisk hvile på fredagen.(...) Bønnene deres var ikke skilt fra deres arbeidsdag, den utgjorde en del av den – og hensikten var ikke å hjelpe dem til å glemme livet, men å huske det bedre ved å minnes Gud".

For Leopold Weiss var det avgjørende at han fant en religion som ikke bare var til bruk om søndagene, men som virkelig gjennomtrengte alle livets aspekter.

Langsel etter verdighet

En sentral bestrebelse i islam er å nå en indre opplevelse av verdighet. Det er få som snakker om verdighet i vår kultur, men amerikanerne har forstått hvordan de kan plage sine muslimske fanger ved selv å opptre mest mulig provoserende og ved å tvinge fangene inn i det som for dem oppleves som svært uverdige situasjoner.

Nå vil sikkert mange hevde at de slett ikke har opplevd alle muslimer som like verdige, men det er her vi i vesten står overfor en stor oppgave. Vi må lære oss å skille mellom det som de har med seg av impulser fra islam og de verdier og holdninger de har fra sin lokale kultur. Vi må også være klar over at mange av de muslimene som kommer til våre land ikke føler seg respektert når de får jobber som ligger langt under deres faglige kvalifikasjoner. Det at vi i vesten støtter mer eller mindre diktatoriske regimer i deres hjemland teller heller ikke til vår

fordel. De føler seg ikke møtt med åpenhet og isolerer seg i egne miljøer. Det at vi snakker forskjellige språk og lever i ulike forestillingsverden, gjør selvsagt ikke saken lettere.

To sentrale bøker

I en dialog mellom ulike kulturer kan ikke vårt mål være at alle mennesker skal bli like amerikanisert. Snarere må målet være at muslimene skal bli bedre muslimer, de kristne bedre kristne, buddhistene bedre buddhister osv., og at de som bare vil handle ut fra egne impulser skal få bedre forståelse for de mulighetene som bor i dem selv. I vår kristne tradisjon har vi blitt vant til å betrakte oss selv som de beste. Men vi kan hente nye impulser fra Koranen, for eksempel når forholdet mellom kristne, muslimer og jøder beskrives i sure 5, 53: "Om Gud hadde villet, kunne han gjort dere til et samlet trossamfunn, men Han ønsket å stille dere på prøve ved det Han har gitt dere. Så kappes i å gjøre det gode." Denne kappingen om å gjøre det gode har dessverre ofte uteblitt. I stedet har vi fått selvopptatthet og fanatisme. Det er på tide at vi bryter ut av dette og prøver å ta hverandre på alvor.

For at vi på en best mulig måte skal kunne kommunisere med muslimene må vi ikke bare kjenne Koranen. Vi må også kjenne til de mange ulike strømningene som lever blant dagens muslimer. Til hjelp i en slik prosess vil jeg anbefale to bøker av Peter Normann Waage. Den første er Når kulturer kolliderer (Aventura, 1989). Her er fokuset på stridighetene rundt Salman Rusdies bok Sataniske vers. Men for å kunne forstå disse stridighetene må vi først gjennom en innføring i Mohameds liv og virke. Waages nyeste bok heter Islam i en moderne verden (Cappelen 2004) og gir en spennende innføring i et mangfold av synspunkter innen islam. Ikke alle aspekter blir like grundig behandlet, men jeg anbefaler disse bøkene som et første bekjentskap. Den siste boka har undertittelen Et essay til dialog, og det er den som har inspirert til denne artikkelen. Bak det amerikanske underholdningsriket ligger en sterk frihetsimpuls, hvis denne impulsen kan sammensmelte med den islamske lengselen om verdighet, blir det spennende å se hva som kan utvikle seg.

Bæredygtig eller bare dygtig?

Af Christina Nielsen og Lars Myrthu-Nielsen

Den danske regering taler gerne om internationalisering og globalisering, men når det kommer til handling, er der ikke meget at få øje på.

På FN's generalforsamling i december 2002, blev det besluttet at etablere et internationalt tiår for Uddannelse for Bæredygtig Udvikling i perioden 2005-2014.

Livslangt læringsforløb

Tiåret skal øge den globale bevidsthed om bæredygtighedens tre grundpiller: økonomi, sociale forhold og miljø. Idéen er, at hele uddannelsessektoren, fra børnehave til universitet relateres til bæredygtighed. UNESCO, har som international koordinator, lavet oplægget til tiåret, mens de enkelte landes regeringer selv skal skabe aktiviteter og samarbejdsrelationer på nationalt niveau. Desværre har den danske regering ikke hilst tiåret velkomment. Desværre er der heller ikke råd til at fejre tiåret: et tværministerielt udvalg med parter fra Undervisnings-, Miljø- og Udenrigsministeriet, et kort brainstormmøde med udvalgte NGO'er samt et hæfte til landets folkeskoler og gymnasier og en webportal under udarbejdelse. Det er, hvad der kunne blive til!

Økologiske fodspor

Danmark har ellers i de senere år tilsluttet sig flere internationale aftaler om uddannelse og bæredygtighed, så FN-tiåret er en enestående mulighed for at omsætte ord til handling. Det kræver blot en langstrakt indsats. Vi skal arbejde tværfagligt og strategisk for at tilegne os viden med eksportpotentiale. Vi skal afsætte penge til noget, der ikke er garanteret en plads i medierne. Og vi kender ikke de mennesker, som for alvor har brug for, at vi tager tiåret alvorligt. De lever et andet sted på kloden eller et stykke ude i fremtiden. På overfladen synes dansk uddannelse muligvis at være bæredygtig – men et samfund, der sætter økologiske fodspor, der er langt tungere, end jorden kan bære, kan ikke betegnes som bæredygtigt.

Ansvarlighed

Kan Danmarks nuværende uddannelsespolitik skabe grobund for bæredygtig udvikling? Vægten ligger på markedsmekanismer, testning og præcise indlæringsmål, mens forudsætningen for bæredygtig udvikling er holdninger som respekt, tolerance og empati. Det er svært at se, hvordan de generationer, der uddannes til konkurrence, selvrealisering og forbrug, samtidig skal udleve begrebernes modsætning.

Hvis dansk uddannelse skal internationaliseres, må vi tage de internationale aftaler alvorligt. Og hvis dansk uddannelse skal globaliseres, er vi nødt til at uddanne folk til at kunne se sig selv, fremmede folkeslag og fremtidige generationer i øjnene.

Balanceakten

Under titlen "Balanceakten" har Øko-net i samarbejde med billedhugger Jens Galschiøt skabt et skulpturelt symbol for tiåret. I tråd med de udfordringer, der knytter sig til Uddannelse for Bæredygtig Udvikling, synes de svajende bronzefigurer på toppen af 5-20 meter høje kulfiberstænger at være i konstant fare for at falde ned – med mindre de forstår og formår at kompensere for ubalancen.

Balanceakten var på havnefronten i Hellerup og på Kongens Nytorv i København fra den 5.-7. august som blikfang for udstilling og kunstfest på Artville.

"Balanceakten" som den tog sig ud på Kongens Nytorv, august 2005.

Christina Nielsen er kommunikationsmedarbejder.

Lars Myrthu-Nielsen er sekretariatsleder i Øko-net.

Forkortet version af en kronik i Information weekend 6.-7. august 2005.
www.balanceakten.dk - www.ubu10.dk - www.eco-net.dk

Et nordisk folkeoplysningsprojekt for bæredygtig udvikling er udviklet i et samarbejde mellem Øko-net i Danmark, Idébanken i Norge og Ekocentrum i Sverige. Læs mere på: www.ubu10.dk/pages/1094.asp

Virksomheden

Af Steen Hildebrandt

er også en skole

Fra industri- til vidensamfund

I industrisamfundet standardiserede, specialiserede, mekaniserede og synkroniserede vi på livet løs. Det gjorde vi inden for produktionslivet, bl.a. med det resultat, at vi blev et industrisamfund i verdensklasse. Vi gjorde det også inden for uddannelsesområdet. Fag, specialer, karakterer, niveauer, grader, certifikater i en lang uendelighed. I industrisamfundet var maskiner det vigtigste. Mennesket var et appendiks til maskiner. Der var behov for gennemsnitsmennesker med gennemsnits-, forudsigelig og styrbar adfærd. Sådanne mennesker får man, når man behandler mennesker på bestemte måder tilstrækkelig længe, dvs. gennem børnehave, folkeskole, gymnasium og universitet. Så er al kreativitet, legelyst, spontanitet, innovationstrang og humor pillet ud af de fleste. Tilbage er det tilpassede menneske, der opfører sig, som karaktererne forudsiger. Du får, hvad du

måler, siger vi. Det gælder i familien, det gælder i virksomheder og til syvende og sidst gælder det i samfundet. Måler man IQ, fremmer man en særlig form for intelligens, nemlig den såkaldte intellektuelle intelligens.

Men mennesker har mange intelligenser. I vidensamfundet er mennesker det vigtigste. I vidensamfundet er der behov for alle menneskets intelligenser. Også industrisamfundets mennesker

havde andre intelligenser – det har alle mennesker – de blev blot ikke værdsat og respekteret. Ja, i mange tilfælde blev de underkendt og næsten latterliggjort. Derfor taler vi ikke om, derfor efterspørger vi ikke, og derfor værdsætter vi ikke disse intelligenser.

Vi kan ikke hurtigt nok få dette ændret. Mennesker er forskellige, og det forskellige kan karakteriseres på mange måder. Litteraturen, digter- og malerkunsten, dele af den psykologiske forskning og meget andet bærer ekstreme vidnesbyrd om dette, men vi knægter denne indsigt, når det kommer til vigtige samfundsanliggender. Én måde at karakterisere forskellighed på, er gennem forskellige intelligenser. Der

er mange begreber og teorier her. Tillad mig at fremhæve Howard Gardner, der i øvrigt lige har været i Danmark for at forelæse. Howard Gardner, der er professor på Harvard Universitetet i Boston, USA, arbejder med 7-8 intelligenser: Logisk-matematisk og sproglig intelligens (det er dem, vi kender og tester på livet løs), men så er der den musiske, rumlige, kropslige, kinæstetiske, naturalistiske, sociale, interpersonelle og eksistentielle intelligens. Stephen Covey, der ligeledes vil være kendt af mange danskere, arbejder med fire intelligenser. Han arbejder med den intellektuelle, fysiske, emotionelle og spirituelle intelligens. Der kunne peges på mange andre forskere og forfattere, der beskæftiger sig med menneskets intelligenser.

Leve af menneskers forskellighed

Vidensamfundet skal leve, ikke af maskiner, men af mennesker – ikke ens mennesker, men forskellige mennesker, eller rettere sagt: Leve af forskellige menneskers forskellige intelligenser. Men ikke blot forskellige mennesker, men mennesker, der arbejder sammen, ikke på trods af deres forskellighed, men på grund af deres forskellighed. Hvor industrisamfundet var karakteriseret ved en simpel arbejdsdeling, så er vidensamfundet også karakteriseret ved arbejdsdeling, men det er en kompleks arbejdsdeling, hvor ingen passer sig selv, men hvor alle i princippet arbejder sammen, er i dialog, laver synergi. Den simple og omkostningseffektive produktion gennemføres af robotter og/eller i lavomkostningslande som Kina, Taiwan, Indien m.m.

Danmarks muligheder ligger i mennesker. Danmarks muligheder ligger i uddannelse, forskning og uddannelse. Skal erhvervslivet og den offentlige sektor i Danmark blive lige så kompetente spillere i vidensamfundet, som Danmark var det i industrisamfundet, så skal der tages fat på en gennemgribende, dristig og ambitiøs uddannelse og opkvalificering af mennesker på alle niveauer og en systematisk og bevidst videreudvikling af de eksisterende erhvervs- og livskompetencer. Det betyder en kraftig satsning på skoleområdet, forstået som børnenes dannelse og uddannelse, men det drejer sig i høj grad også om en udvikling af alle andre, der for længst har gået i skole, men hvis kompetencer ikke slår til i fremtidens vidensamfund. Skal der være realitet i dette, så kræver det erhvervslivets medvirken i et hidtil uset omfang.

Voksne går i skole på arbejde

Børn går i skole. Men hvad med de voksne? Jeg talte med en meget succesfuld dansk leder, selvlærd, ekstrem dygtig, en leder af en milliardforretning, der i overvejende grad leder sin virksomhed i kraft af

Mennesker bliver det afgørende omdrejningspunkt i alle virksomheder, også i produktionsvirksomheder. Livslang læring, livslang personlig og faglig udvikling, livslang kompetenceudvikling bliver selvfølgelige elementer i enhver virksomheds liv og udvikling.

en fint udviklet intuition, menneskekundskab og købmandsskab. Vi talte om hans virksomhed, og lige pludselig kom følgende sætning ud af hans mund: "Vores virksomhed er jo også en skole for medarbejderne. Vi bruger jo også mange midler på at uddanne vore medarbejdere".

Det er sandt, at virksomheden, også hans, er en skole, og at der bruges energi og midler på at uddanne medarbejderne. Men jeg tror, at denne leder og ejer, ligesom mange andre, overvurderer, hvor meget virksomheden allerede nu satses på uddannelse og undervurderer, hvor stort et behov, der er og vil være i fremtiden for uddannelse, personlig udvikling, kompetenceudvikling, kvalifikationsopbygning – og hvad vi nu kalder det.

Det er sandt, at der i statsligt og kommunalt regi foregår en kæmpeindsats på undervisnings- og uddannelsesområdet. Det skal der fortsat gøre. Men sandt er det også, at der på de fleste af de etablerede uddannelsesinstitutioner udkæmpes brave kampe for at undgå forandring – mange gamle uddannelsesinstitutioner er rene slagmarker for modstand mod forandring.

Af denne og mange andre årsager skal de voksne også begynde i skole, skolen er blot virksomhederne. Virksomhederne skal til at tage denne del af deres opgaver meget mere alvorligt. Langt de fleste succesfulde virksomheder bruger i dag betydelige midler på uddannelse. Ja, der er jo oven i købet en lille tendens, der hedder Corporate University, og som består i, at man formaliserer sine uddannelses- og udviklingsaktiviteter i særskilte organisatoriske enheder mm., men sandheden er, så vidt jeg kan se, at der ofte ikke er så meget i det, som man forsøger at få det til at se ud til.

Men corporate universities, uddannelses- og kompetenceafdelinger og andet er udtryk for, at danske virksomheder, eller i hvert fald de bedste af dem, er i gang, og undertiden er langt fremme, når det gælder at tage vare på, hvad vi med et godt gammelt industrisamfundsudtryk kalder de menneskelige ressourcer.

De menneskelige ressourcer, eller kort og godt, mennesker, er, hvad virksomhederne skal leve af, eller i stadig højere grad skal leve af. Selvfølgelig har virksomheder altid levet af mennesker i den forstand, at der har været mennesker ansat, men i den traditionelle industrielle virksomhed er det produktionsapparatet, teknologien, der er og var det bærende.

Men heller ikke den traditionelle produktionsvirksomhed er uændret efter sommerferien – hvis vi skal spidse det lidt til. Den traditionelle produktion, forstået som masseproduktion af simple og ens produkter, finder i stadig ringere omfang sted i Danmark, og også produktionsvirksomheden, med dens avancerede produktionsapparat, bliver stadig mere afhængig af mennesker. Det har virksomheder som Danfoss, Grundfos og Unimerco for længst indset og taget en masse konsekvenser af. Men hvad med mange af de andre produktionsvirksomheder?

Virksomhederne kan ikke forvente, at de etablerede uddannelsesinstitutioner, uanset om de er lave, middel eller høje, store eller små, følger med og er helt fremme med hensyn til at levere det nyeste og mest interessante. De halter bagefter, de har en alt for lang reaktionstid til, at virksomhederne kan lade sig nøjes med dem. Og samtidig med det, er der ikke ret mange andre end virksomhederne selv og deres medarbejdere til at tage sig af den løbende, nye uddannelse,

Gruppearbejde fra LEV GODT-konferencen.

nye opkvalificeringer, ny kompetenceudvikling, der skal finde sted hele tiden i virksomheden. Den tager offentlige institutioner sig jo i endnu mindre omfang af, så her ligger det lige for, at virksomhederne selv må tage ansvar og tage fat.

Mennesker er det vigtigste

Alt i alt betyder dette, at den enkelte virksomhed i det nuværende, og endnu mere i fremtidens vidensamfund, som en selvfølgelig del af deres aktivitet og budgettering skal investere formentlig meget mere i mennesker. Mennesker bliver det afgørende omdrejningspunkt i alle virksomheder, også i produktionsvirksomheder. Livslang læring, livslang personlig og faglig udvikling, livslang kompetenceudvikling bliver selvfølgelig elementer i enhver virksomheds liv og udvikling.

For at dette vil og kan ske, skal der i virksomhedernes øverste direktioner være mennesker, der dybt i sig har indset dette. I alt for mange direktioner har man endnu en slæbende og modvillig holdning til alt dette. Man siger de rigtige ord, men hjertet er ikke med. Man tror ofte ikke selv på det, men man er begavet nok til at indse, at man er nødt til at spille med og sige det rigtige. Det kan man klare sig med i en periode, men så går den ikke længere. Der skal et helhjertet og fulgyldigt engagement til, der skal en dyb indsigt til, og der skal sættes ressourcer og handling bag ordene.

I de sidste uger af sommerferien har vi hørt bankerne erkende, at de mangler medarbejdere. De har ganske enkelt ikke de mennesker, som de har brug for. Jeg ved, at der også er mange virksomheder, der hver dag siger, at de ikke har medarbejdere med de kompetencer og kvalifikationer, som de har behov for i den nuværende situation. Virksomhederne ligger, som de har ret. Medarbejderne har ikke de nødvendige kompetencer og kvalifikationer, fordi man ganske enkelt ikke i virksomhederne har gjort noget for at udvikle disse kompetencer og kvalifikationer. Så enkelt er det ofte.

Enhver virksomhed er – også – en skole.

Steen Hildebrandt professor Ph.D. v. Handelshøjskolen i Århus,
Institut for Organisation og Ledelse
www.steenhildebrandt.dk
shi@steenhildebrandt.dk

Tigging et yrke?

Av Arne Øgaard

I min barndom var tigging noe som fantes i fortiden eller i fattige land. I dag er tigging i Oslo sentrum et stigende problem

Debatten om tigging kan følges tilbake til de eldste kilder. I Salomos ordspråk blir den velsignet som gir de fattige av sitt brød. Blant hinduene fortelles det at gudene vandret blant menneskene forkledd som tiggere. Samtidig har det eksistert en sterk forargelse over voksne friske mennesker som ikke har villet bruke sine krefter til å arbeide for samfunnet. Denne forargelsen har medført at tiggere er blitt forfulgt, fengslet og drept.

Mange har følt medlidenhet med sine sultne medmennesker og spesielt har det vært akseptert å gi til de handikappede. Men dette er blitt misbrukt. Det har til og med eksistert skoler hvor tiggere kunne lære seg hvordan de skulle fremstå som mest mulig ekte og ynkkelige handikappede.

I Oslo kommer det nå tiggere fra Øst-Europa som er en del av et organisert nettverk hvor mektige bakmenn stikker av med fortjenesten. Når jeg møter ei jente med en lapp i hånden hvor det står at hun trenger hjelp til sin syke mor blir jeg usikker. Er dette sant eller bløff?

Møter jeg en sliten narkoman er jeg derimot ikke i tvil om hva pengene skal brukes til. Kanskje kan jeg spare ei jente for prostitusjon hvis jeg gir?

Mange hevder at tiggerne kan få hjelp på sosialkontoret, men det offentlige bidraget er ikke nok til heroin. Tigging kan holde folk unna kriminalitet, men det beste ville vært om de narkomane hadde kunnet bli hjulpet ut av de harde stoffenes jerngrep. Mange narkomane vil gjerne gå over på metadon, men det er strenge regler og lange ventelister for metadonbehandling i Norge.

Heller tigging enn uvirkosomhet

Hvis de narkomane får metadon hva skal de så bruke dagene til? En av mine narkomane venner fikk metadon og et sted og bo, men i lange tider hadde hun ikke noe å gjøre, ingen å være sammen med og det hele ble et utrolig dødt liv. Noen narkomane velger derfor å forsette med heroin, for da har de i det minste tiggingen. De har en jobb å gå til. Noen vil kanskje si at denne jobben ikke gir noe til fellesskapet. Det tiggerne imidlertid gir, er et levende bilde på at samfunnet ikke er så vellykket som mange vil ha det til.

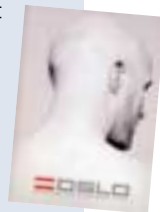
Tiggeryrket har også en viss struktur. Den som har funnet en god plass har siden en hevd på denne. På de beste plassene foregår det derimot en organisert deling. Tigging skal nå avkriminaliseres i Norge, men mange ønsker å få tiggerne vekk fra bybildet. Zygmunt Bauman mener at de som vil ha tiggerne fjernet betrakter dem som defekte forbrukere, og som de nye "urene", som ikke passer inn i "renhetsplanen".

Hovedkilde og hovedinspirasjon for denne artikkelen er Camilla Lieds *Gata som arbeidsplass*, Masteroppgave i kriminologi ved universitetet i Oslo 18.05.05.

Tiggernes magasin

Oslos tiggere har nå fått et nytt tilbud. De kan selge magasinet =OSLO og da tjener de 20 kroner per blad.

Magasinet gir portretter av tiggere og reportasjer fra ulike av sider livet i Oslo. Deler av stoffet er hentet fra kjente romaner. Store fotografier og velskrevne tekster gjør dette til et lesverdig blad. I en rekke store byer rundt om i verden har det eksistert slike tiggermagasiner i årevis. De mest kjente av disse blir presentert i første nummer. Magasinets hjemmeside er www.erlikmagasin.no

Hertha iværksætter byggeri af nye
Familieboliger i
Hertha Levefællesskab

Vi bygger flg. lejeboligtper:
2-værelses á 55 m² til ca. 4.100 kr/md
3-værelses á 94 m² til ca. 6.100 kr/md
5-værelses á 110 m² til ca. 7.100 kr/md

Hør mere hos:
Søren 86 95 45 27
Lars 50 94 03 89

Hertha Levefællesskab er en social-økologisk landsby under opbygning. Hertha ligger i Herskind (bus 112) blot 16 km vest for Århus centrum. Der er lokal dagpleje, børnehave og skole i Herskind, ligesom der ligger direkte skolebus til Steiner-børnehaven og -skolen i Skanderborg. Ved siden af de mange mulige aktiviteter i Hertha, er der et aktivt forenings-, idræts- og kulturliv i Herskind og nærliggende byer. I Hertha bor 83 mennesker - heraf 9 familier/ænlige med 19 børn/unge.

Børnefamilier søges!

Af Helene, Majken og Gitte

I Hertha levefællesskab har vi de optimale rammer for en god barndom. Vi ønsker, at disse rammer skal komme så mange børnefamilier som muligt til gode, og vi vil derfor gerne have endnu flere børnefamilier herud.

Vi drikker mælk fra eget mejeri, går en tur i stalden og ser køerne blive malket eller hestene striglet, tager vores kurv i hånden og tager børnene med på marken for at høste grøntsager. Flere gange om ugen forsynes vi med skønt biodynamisk brød fra bageriet og mælk fra mejeriet.

Hertha Levefællesskab er en antroposofisk inspireret økologisk landsby. Her er p.t. 86 mennesker i alle aldre, som bor i andelslejligheder, lejelejligheder, ejerboliger, og her er to bofællesskaber for udviklingshæmmede unge/voksne, som har deres daglige gang i landsbyen, hvor de arbejder i beskyttede værksteder. Desuden har vi en indkøbsforening med økologiske varer.

Landsbyen bebos af mennesker, der interesserer sig for hinanden. Og så er her plads. Der er fx store vidder for øjet, skov og krat at lave huler i, en sø med skildpadder, sten at balancere på, grise, høns, katte, hunde, kaniner og en legeplads. Trafikken i landsbyen er fredelig, og børnene kan færdes frit. Her er legekammerater i alle aldre og rig lejlighed til at få et nært forhold til bedsteforældre-generationen. Alle som bor her deltager i levefællesskabet på den måde, der passer den enkelte. Hertha levefællesskab summer af liv, og vi holder fastelavnsvest, Sankt Hans aften, høstmarked, julespil, cafélørdag og diverse kulturarrangementer.

Hertha ligger i Herskind, hvor der er et rigt foreningsliv, en god folkeskole og børnehave. Fra Hertha går også direkte skolebus til Skanderborg Rudolf Steiner skole- og børnehave.

Den første lørdag i hver måned afholdes lørdagscafé mellem kl. 14.00-17.00 og med rundvisning kl. ca. 15.00. Interesserede børnefamilier er velkomne til at kontakte os for nærmere information:

På vegne af Hertha Levefællesskab: Gitte Kjellow, mor til Elias på 3 år, tlf. 87 47 56 96, hhv. Helene Foldager Larsen og Ian Goodwin, forældre til Liam på 2 år og Noah på 0 år, tlf. 86 17 28 81
Majken Haagensen og Mathias Kusk (bliver forældre i oktober), tlf. 86 11 44 92

Gratis økologisk skolemat

24 norske skoler har gjennomført et 4-ukers prøveprosjekt hvor elevene fikk servert et lunsjmåltid som besto av godt og næringsrikt brød, pålegg, frisk frukt og grønnsaker samt vann.

Elevene var veldig godt fornøyde og lærerne rapporterte om mer opplagte elever. Dette forprosjektet skal danne grunnlag for et videre utredningsarbeid av hva det vil bety å gi gratis skolemat til alle barn i grunnskolen.

Prosjektet er finansiert av Landbruksdepartementet. Maten ble levert av Økologisk Skolefrukt AS som ble etablert i 2004 av bedriftene

Øko-Direkt i Ålesund og Håpet Økologiske i Stavanger. De selger i dag økologisk skolefrukt til en rekke skoler på Sunnmøre, Rogaland og i

Agderfylkene. I Agder samarbeider de med bedriften Grønn Mat.

Fengslet blant kuer

I Hassel fengsel i Norge får de innsatte delta i gårdsarbeidet og på fritiden får de drive med sykling fjellturer, fotball og bilcross. Av de innsatte er det bare 26,3% av de innsatte som har falt tilbake til den kriminelle karrieren etter tre år. I de øvrige norske fengslene er tilbakefallsprosenten 63.

En av de innsatte som har ansvaret for kuene uttaler "Her skjønner vi at livet er noe mer enn rus og faenskap".

Sprudlende biodynamiske dråper

Biodynamisk dyrket champagne fra Larmandier-Bernier overgår det meste av det de har anmeldt tidligere, sier Dagens Næringsliv i sin mat- og vinspalte. Den smaker mye bedre enn vanlig champagne, er gjæret med naturlig gjær og har lav eller ingen sukkertilsetning. Dessuten er den relativt rimelig. De siste 30 årenes industrialisering av Champagne-regionen har ellers ført til utstrakt bruk av gjødsel og sprøytemidler og høy sukkertilsetning.

Kloakken skal varme opp Oslos boliger

Norges største varmepumpe skal monteres i Oslos kloakksystem.

Det er en stor fjelltunnel ved Skøyen som skal utnyttet på en skikkelig måte. Ved å tilføre 1 del energi i form av elektrisitet, får man mellom 2,5 og 3 ganger så mye energi tilbake i form av varme. Pumpa skal kunne varme opp så mye som 5000 boliger.

Varmen distribueres til boliger på samme måte som fjernvarme.

(Kilde: Grønn Hverdag)

Vindkraft er billigst

Nye beregninger viser at vindmøller er blevet billigere som instrument til at nedbringe det danske drivhusudslip. Med stigende oliepriser og mere effektive møller bliver det en overskudsforretning.

Det regnestykke er utført af professor Mikael Skou Andersen, Danmarks Miljøundersøgelser og blev præsenteret i Ingeniørforeningen den 27. september 2005. Strøm fra en vindmølle er 25 procent billigere end strøm fra et gammeldags kraftværk, hvis vi betaler energiafgifter, der svarer til samfundets faktiske udgifter som følge af forurening og CO₂-udslip. (kilde: Dagbladet Information 28.09.05)

International conference om "Intelligent Energi for Europa"

Efter en konference i Kbh. den 23. september 2005 vil parlamentarikere fra Danmark, Frankrig og EU-parlamentet sætte et initiativ i gang med det formål at reformere den næsten halvtreds år gamle Euratom-traktat. Ifølge indlæg af Christian Kjær, som er Policy Director for European Wind Energy Association (EWEA), der indbefatter producenter, som dækker 98% af det globale marked for vindkraft – så er effektiv konkurrence på de europæiske elektricitetsmarkeder en myte. En af de markedsforvridende faktorer er Euratom-traktaten.

Se konferencehjemmesiden: www.energyintelligenceforeurope.dk

Miljøtips fra Grønn Hverdag

Grønn Hverdag, tidligere Miljøheimvernet, har mange gode miljøtips på sine nettsider gronnhverdag.no. Her finner du blant annet miljøtips om batterier, hvilke du bør velge, hvilke som er miljøfarlige og hvordan du skal kvitte deg med dem.

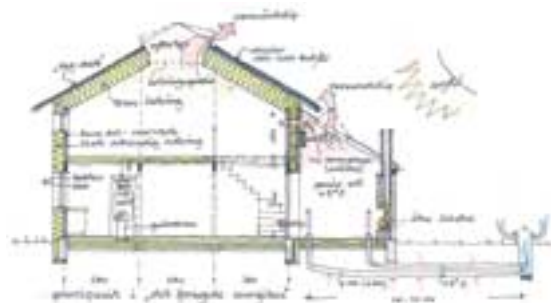
Du kan bli deltaker i Grønn Hverdag ved å ta Miljøsteget på www.gronnhverdag.no – det koster ingen ting. Alle som blir deltakere mellom 15. september og 15. november er med i trekningen av tre restaurantbesøk.

Fremtidens parcelhuse

Energi- og miljøvenlige parcelhuse til den almindelige dansker er ved at blive planlagt til opførelse på en stor udstilling i Køge kommune, hvor ca. ca. 55 parcelhuse, 5 dobbelthuse og ca 24 rækkehuse skal demonstrere, at man kan bygge og bo energi- og miljøvenligt i et bynært parcelhuskvarter - uden at være selvbygger og uden at forringe den traditionelle boligs komfort og byggetekniske kvalitet.

Husene opføres i Herfølge og forventes klar til besigtigelse for offentligheden i april 2007. Men allerede i april 2006 vil de projekterede huse blive budt til salg.

Yderligere oplysninger på www.detgroennehus.dk

Skitsen viser det forslag til fremtidens parcelhus, som byggevirksomheden Forny et Energi har indsendt - www.fornyenergi.dk. Det er lykkedes at få dette hus klassificeret som lavenergihus kategori 1 efter bygningsreglementets nye beregningsmodeller - uden at sætte økologi og indeklima over styr.

Aktuelle Bøger

Sansenes magi. Å se mer enn du ser.

Av David Abram. Flux Forlag 2005.

ISBN 82-996657-4-4.

David Abram påpeker at den virkeligheten vi lever og sanser i, er mer virkelig enn vitenskapens forsøk på å beskrive denne virkeligheten. David Abram er økolog, sosialantropolog, filosof og en sentral person i den amerikanske miljøbevegelsen. Han er ikke motstander av dagens naturvitenskap, men hans anliggende er å påpeke at denne gir oss en begrenset virkelighetsforståelse. Denne begrensningen har bidratt til at vi i dag står inne i en rekke alvorlige miljøproblemer. Vi forstår verken oss selv, naturen eller sammenhengen mellom det indre og det ytre. Spørsmålet blir da hvordan vi kan endre på denne situasjonen.

Han mener at vi må begynne med det vi ser, med fenomenene. Abram ser ikke ut til å kjenne Goethes fenomenologi, men han lar oss bli kjent med Husserl og Maurice Merleau-Ponty. Spesielt den siste er et utfordrende bekjentskap. Abram bruker mye plass på å beskrive ulike naturfolk og hvordan disse lever mer i ett med naturen enn vi "siviliserte".

Han har også spennende betraktninger om språkets betydning og drøfter også forskjellen på å leve i en lineær og en syklisk tidsforståelse. Indianernes forhold til vinden/luften er også innsiktsfullt beskrevet.

Den lille stygge sjokoladeboka. Av Simen Sætre. Spartacus

2004. ISBN 82-430-0327-4. Pris N.kr 228

I 1999 gikk Kraft Foods i Norge, eieren av Freia sjokoladefabrikk, med et overskudd på 110 millioner kroner. Årsaken var lave kakaopriser. Forhandlerne av kakao kunne også sope inn store inntekter, mens kakaodyrkene i Vest-Afrika slet med lave inntekter og uverdige forhold.

Dette er et av de mange eksemplene på at liberalisering av verdenshandelen ikke nødvendigvis har ført til en mer rettferdig fordeling. Simen Sætre gir i "Den lille stygge sjokolade-

boka" noen innblikk i denne problematikken. Han skildrer møter med "kakaoslaver" og forsøk på å få innsikt i handel og produksjon.

Om vi går bakover i historien var sjokoladeproducentene i en rekke land foregangsmenn med å gi arbeiderne bedre livsforhold. I 1910 besluttet Freia å bygge arbeiderboliger i engelsk hagebystil, med frisk luft og lyse omgivelser. Det ble lagte vekt på personlig hygiene, gode sanitærforhold og Freia ansatte den første moderne bedriftslegen. Arbeiderne fikk sunn mat, kulturelle impulser og etterutdanning skulle utvide deres horisont. Arbeiderbarna fikk reise på feriekoloni om sommeren.

I dag, når hovedmålet er å gi maksimalt utbytte til eierne, har slike initiativ etter hvert forsvunnet. Nå dreier det seg om merkevarebygging, hvordan en skal kunne påvirke barna og ikke minst gjelder det å finansiere forskning som sier at sjokolade er sunt. Dette er jo nyheten som alle aviser lengter etter. Det finnes i dag forskning som viser at sjokolade er godt for hjertet, tennene, huden og kjønnslivet. Sjokolade kan også virke slankende og gi kvinner fastere bryster. Den norske ernæringsprofessoren Kaare Norum ler av det hele og sier: "Dersom sjokolade er sunt er det nok fordi du spiser lite av det, og at det er godt, og du blir i godt humør."

Simen Sætre gir viktige smakebiter på stor og kompleks problematikk. Han er ikke motstander av sjokolade, men avslutter boka med: "...vi ønsker å spise den med god samvittighet. Hvis vi vet at alle som har vært med på å lage sjokoladen har fått skikkelig betalt, og at de som har laget den snakker sant, vil sjokoladen smake mye bedre."

Genmodifiserte planter.

Christian Damgaard, Gösta Kjellsson, Christian Kjær, Beate Strandberg. Forlaget Hovedland 2005/ Miljøbiblioteket 7.

88 sider, illustr. Og med tabeller, figurer.

Pris kr. 128. ISBN 87-7739-742-8

Fire forskere fra Danmarks miljøundersøgelse har samlet deres erfaringer og viden om genmodifiserte planter og beskriver hvordan plan-

ter genmodifiseres, hvilke gener der indsættes, fordele og ulemper ved GMO, risikovurdering inden planterne sættes ud i naturen m.m. Bogen er god som indføring i problematikken omkring GMO og urovækkende læsning. EU-parlamentet godkendte i 2004 17 majssorter til produktion i EU. Folketinget vedtog samme år den såkaldte sameksistenslov, som skal sikre at genmodifiserte, konventionelle og økologiske afgrøder holdes adskilte. Dette er endnu ikke lykkedes at gennemføre "in reality" i de lande, der allerede har taget GMO i anvendelse. I afsnittet om risikovurdering, der især beskriver procedurene, konstateres at "I de fleste sager har Danmark gjort indsigelser mod en godkendelse, fx begrundet i mangel på tilstrækkeligt gode detektionsmetoder, risiko for utilsigtet forekomst af genmodifiserte frø i konventionel såsæd eller mangel på overvågning af langsigtede konsekvenser på ikke-målorganismer."

I afsnittet om de skadedyrsresistente afgrøder, hvor salgargumentet er nedsat brug af pesticider konstateres, at behovet for sprøjtning af de traditionelle skadedyrdere er elimineret. Alligevel er der "ikke sket noget fald i sprøjtemiddelforbruget. Det kan skyldes at der nu sprøjtes mod andre skadegørere end tidligere". Læs bogen hvis du er i tvivl om hvad GMO er.

Den nye nordiske FLORA.

Bo Mossberg og Lennart Stenberg. Gyldendal

2005. ISBN 87-02-02997-9.

928 sider, Pris kr. 599.

Den nordiske flora er under forandring. Haveinteressen medfører at planter fra alle verdensdele spredes i omgivelserne. Transport og handel spreder frø fra importerede planter ligesom kompost- og slamspredning er med til at udbrede eksotiske planter i vores miljø. I bogens forord nævnes ikke spredning af genmodifiserte planter, hvilket på længere sigt, er den mest truende fare for vores naturlige miljø. Men her er de – de gamle og nye plantearter i Danmark, Sverige, Norge, Finland, Færøerne, Island og Svalbard. 3250 arter, 800 flere end forgængerne. Fornemt gen-givet og beskrevet. Køb bogen. Giv den evt. som gave til kommende generationer – så de kan se, hvad vi har sat over styr!

Tre bøger der belyser åndelige, religiøse aspekter ved livet

Der opleves en stigende interesse for de fænomener, der ikke umiddelbart kan forklares gennem årsag-virknings-forhold – fx. grænséfænomener, som dukker op i underholdningsserier på TV: "På rejse med sjælen", "Åndernes magt" og "Den 6. sans", hvor der inddrages astrologer og clairvoyante for at gætte identiteten på kendte personer – men også de store livsspørgsmål: "Hvad er liv", "Hvordan kommer livet ind i verden" og "Hvad sker der, når vi dør", "Er der en åndelig dimension bagved den fysisk/materielle verden". De følgende tre bøger berører dette emne på forskellig vis:

Livet mellem død og ny fødsel.

Af Inger Brochmann. Sphinx Forlag 2005. 144 sider. Kr. 120. ISBN 87-7759-279-4

I denne bog påtager Inger Brochmann sig at

formidle noget af den viden, der foreligger i litteraturen – primært fra Rudolf Steiners hånd, men også fra andre – omkring spørgsmålene: Hvad sker der, når et menneske dør? Hvad sker der på den anden side af døden? Og hvordan kan vi hjælpe vore kære efter døden? For de fleste af os vil bogen være en rejse i "ukendt land". Hensigten er både at gøre os fortrolige med døden som en overgang fra en tilværelse til en anden, men også at vi i dette liv kan lære at omgås med døden, når den berører os.

Kristus-Året. lagttagelser og erfaringer. Af Inger Carlsen. Udgivet af Kristensamfundet. 65 sider. Kr. 170. Bestilles på tlf. 33 24 91 18 eller inca@c.dk.

Igennem 40 års virke som præst i Kristensamfundet har Inger Carlsen erfaret, hvordan årsrytmen, årstiderne og de tilhørende højtider kan påvirke mennesker. Hvordan man gennem opmærksomhed og interesse kan lære at fordybe sig i de stemninger, der er karakteristiske for hver årstid og hver højtid.

Som præst i Kristensamfundet har Inger Carlsen formidlet den overbevisning, at den guddommelige Kristus har forbundet sig med jordens og menneskenes fremtid og derfor lever med i og er del af denne årsrytme. Derfor kalder hun det Kristus-året og henviser til, hvordan Rudolf Steiner har skildret dette "åndedrag" som udover den fysiske, klimamæssige rytme også omfatter en sjælelig-åndelig årsrytme. De kristne højtider bliver i det lys forvandlet fra at være "mindefester" til årligt gentagne begivenheder. Ikke som punktbegivenheder, men som fremadskridende processer, der veksler gennem året.

Broen over strømmen – meddelelser fra livet efter døden. Oversat fra tysk af Theresa Bracher og Ole Wadsholt. Forlaget pontis 2002, ISBN 87-989340-0-7, Audonicons Bogsalg, tlf. 86 52 11 17

Foreligger for første gang i dansk oversættelse. Ifølge forordet drejer det sig om: "Meddelelser fra livet efter døden fra en ung kunstner, der faldt i første verdenskrig."

Doppler. Af Erlend Loe. Cappelen 2004.

ISBN 82-02-24067-0

Av Arne Øgaard

Innblikk i en moderne norsk roman som både er tragisk og komisk, og gir våkne innblikk i det moderne menneskets kombinasjon av overfladiskhet og ensomhet.

Erlend Loes roman "Doppler" handler om en mann som velter på sykkel i skogen, og mens han ligger der oppdager han: "Og for første gang på flere år var det ganske så stille. Da de verste smertene ga seg opplevde jeg en velsignet ro. Det var bare skog. Den vanlige blandingen av alskens sammensatte følelser og tanker og plikter og planer var borte". Denne stillhetsopplevelsen får ham til å flytte ut i skogen, og elgkalven Bongo blir hans kamerat.

Før han flyttet ut i skogen hadde hodet hans vært fylt av tanker om oppussing av badet. Samme dag som krigen brøt ut i Irak hadde de diskutert badekar. "Jeg husker jeg ble irritert da jeg skjønnte at vi nå også ble nødt til å ta stilling til denne krigen. Det virket svært forstyrrende. (...) I ukevis irriterte det meg at de ikke hadde kunnet vente til vi var ferdige med å pusse opp badet med å starte bombingene der nede".

Dopplers datter Nora hadde en gang satt

ham på plass. "Vet du hva som er ditt problem pappa? Sa hun nå. Jeg ristet på hodet. Du liker ikke mennesker, sa hun. Du er ikke glad i folk. Og derfor liker jeg deg ikke."

Etter dette oppbruddet oppstod en selvrefleksjon. "Min datter hadde satt fingeren rett på såret. Hun hadde satt ord på noe som jeg i lang tid hadde forsøkt å unngå å ta konsekvensene av. De siste årene hadde jeg gradvis lagt mer og mer avstand mellom meg selv og menneskene rundt meg."

"Jeg var opptatt av penger og disponerte min tid og mine evner ut i fra ønsket om å samle flest mulig. Så faller jeg på sykkel og dunker hodet litt og vips så er jeg ikke lenger opptatt av penger. Heller ikke av så mye annet, må jeg dessverre innrømme, men jeg har håp om å kunne bli det."

Et sentralt tema som imidlertid opptar ham er flinkhet: "Jeg var flink i barnehagen. Jeg var flink på barneskolen. Jeg var flink på ungdomsskolen. På gymnaset var jeg avskyelig flink, ikke bare faglig, men også sosialt. (...) Jeg studerte flink og fikk en superflink kjæreste som jeg giftet meg med på en flink måte blant flinke venner etter at man hadde tilbudt meg en jobb som var så flink at den viste fingeren til andre flinke jobber.

(...) Jeg har pustet flinkhet og gradvis mistet

livet. Slik er det, ser jeg nå. Gud forby at mine barn blir like flinke som meg."

Doppler er også opptatt av å kunne leve i ensomhet og av sin far. "Han var helt alene, min far. Han hadde min mor store deler av livet, men var allikevel alene. Og i de siste førti årene av sitt liv hadde han meg og mine søsken, men var ikke mindre alene av den grunn. Hva han tenkte når han våknet om morgenen, når han la seg eller når han gikk på ski eller fotograferte toaletter, vet jeg ikke. Har aldri visst det."

Dopplers livssyn er preget av en viss pessimisme. "Jeg tror vi som lever nå må forsvinne og at det må oppstå en ny menneskeart. Med blanke ark og et mindre antall aggressive egenskaper. En mindre eigod menneskeart. En variant som har evnen til å se litt stort på tingene."

Inn i Dopplers liv dukker det en høyremann som først vil jage ham ut av skogen, men senere slår opp sitt eget lille telt der ute. Han får også selskap av andre som har sine tragiske historier. Dette fører til at Doppler må bryte opp. Han forlater sin kone og sitt nyfødte barn, og sammen med sin yngste sønn Gregus og elgkalven reiser han gjennom skogen og videre ut i verden for å kjempe mot flinkheten og mot dumheten.

Foreningen "Cykler til Senegal" arrangerer rejser og kurser til Afrika – for at lære sammen og finde nye veje for en værdig udvikling både i nord og syd.

Kvindehænder i Afrika

Af Elise Guldagger

Det er stille morgen, de andre hvide og sorte kvinder sover. Jeg sidder og lader verden vågne, floden flyder, fuglene trækker streger henover den lysnende himmel og lydene rundt om tager til.

Vi holder massagekursus i landsbyen Bambali i det sydlige Senegal. Kyndige kvinder, der mødes for at lære sammen på tværs af kultur og

religion. De hvide kvinder kan noget med hænderne: massage, zoneterapi, akupunktur, chi gong, perlebroderi m.m. De sorte er fødselshjælpere "barfodsjordemødre" på de små simple fødselssteder i omegnen. De har alle en 6 måneders uddannelse hos jordemor Amy Diatta fra sygehuset, der dækker et kæmpeområde.

Nu begynder dagen i vores to små turisthytter. De små børn vil ud. Vi koger grød på gasblus, spiser, snakker og synger. Efter morgenmaden kommer to af landsbyens bedstemødre, Fatomata og Bintou: De er vores hyttevogtere, børnepassere og opvaskere, mens vi gør klar til dagens fælles undervisning.

Disse hjælpere er Colufifa-folk – d.v.s. med i den bondebevægelse, som Cykler til Senegal har samarbejdet med siden 1996.

Dagens program omfatter massageundervisning, akupunktur og akupressur, chi gong øvelser for at give energi og kraft. Senere undervises vi i perlebroderi. Vi sidder 16 kvinder koncentrerede under stråhalvtaget og broderer hver sin rose i forskellige farver og former. Dagen afrundes med fodbad i det salte flodvand og en kop rygende varm te, brygget på kinkilibaplanten. Vi er blevet venner for altid og sammen søger vi penge til disse og andre fødselshjælperkvinder, så de kan organisere sig og få en fælles stemme over for myndigheder og landsbyer. Deres daglige arbejdsbyrde er urimelig og de får ingen betaling. Fødsler skal være gratis siger den senegalesiske præsident.

Den næste "Kvindehænder-rejse" er den 18. januar 2006 og der er endnu ledige pladser.

Cykler til Senegal

- Er en forening, etableret i 1996 med det formål på basis af venskab at samarbejde om gensidig bæredygtig udvikling.
- Indsamler cykler, symaskiner, briller, værktøj og hospitalsudstyr, som to gange om året sendes med container til Senegal, Gambia og Guinea Conacry, støttet af Mellemfolkeligt Samvirke.
- Arrangerer cykelvenskabsrejser, ungdoms- og ældreudveksling og massagerejser.
- Tager ofte ud med lysbilledfortællinger, fx "Fatumata, den første kvinde på cykel i landsbyen" eller "Den gamle kloge kone", laver udstillinger, kulturarrangementer og interreligiøse samtaler.
- Modtog nylig 5,7 mio. kr. fra Danida til et 4-årigt udviklingsprojekt for 122 landsbyer i Senegal og Gambia med fokus på hønsehold, sesamdyrkning, læse-, skrive- og regneundervisning, mikrolån og organisationsopbygning.

Kontakt:

Elise Guldagger, Kirkegade 17, 4050 Skibby

Telefon/fax 4752 9513 – info@cyklertilseegal.dk

Medlemskab: 100 kr. indsættes på Merkurs konto 8401-1060310 og få Nyhedsbrev to gange årligt og deltag i vores aktiviteter www.cyklertilseegal.dk.

Elise Guldagger Forkvinde for Cykler til Senegal, foredragsholder med sang og muslim, medopstarter af Svanholm Storkollektiv, farmor og sygeplejerske.

Rejs med den danske miljøorganisation Nepenthes til Mellemerika og få indblik i, hvordan verdenshandel, bæredygtighed og turisme kommer til udtryk i et u-land.

Besøg fattige bønder i Honduras...

...som låner via Bæredygtig Verdenshandel kontoen

Af Berit Rechnagel

Honduras er endnu ikke opdaget som rejsemål blandt danskerne. Dette naturskønne land i Caribien byder dog på antikke ruiner fra Maya-indianernes stortid, vidtstrakte palmestrande ud mod Det Caribiske Hav og frodige regnskove med brusende

floder og krystallklare vandfald. Det er absolut et besøg værd.

Men landet er præget af udbredt fattigdom. Især familierne på landet kæmper for en bedre levestandard. Gennem udviklingsprojekterne, Bæredygtig Skovforvaltning og Bæredygtig Turisme, støtter Nepenthes de lokale familier i deres kamp. Målet er at skabe økonomisk gevinst fra skovbruget, uden at gå på kompromis med beskyttelse af planter og dyr i skoven – eksempelvis ved at støtte det lille skovkooperativ, COATLAHL, med at producere og eksportere FSC-træmøbler til Danmark. Eller ved at få turisterne fra den gængse rute, og ud i landsbyerne, hvor lokale guider og cafeteriaer står klar.

Medlemmer af kooperativet COATLAHL, som har lånt via Merkurs Bæredygtig Verdenshandel konto til deres gulvristeproduktion, der skal eksporteres til Danmark.

FOTO: Sergio fra COATLAHL

Palmestrand på øen Roatán, der ligger i Det Caribiske Hav ca. 60 km. fra Honduras' nordkyst

FOTO: Nepenthes

Vandfald ved Zacate floden i nationalparken Pico Bonito

FOTO: Nepenthes

En anderledes ferie

Nepenthes' næste rundrejse til Honduras er i påsken 2006. Oplev dette endnu relativt ubesøgte land og dets fascinerede natur og eksotiske strande og kom med ud i landsbyerne og ud til COATLAHLs værksted, hvor du bliver præsenteret for et samarbejde over grænser mellem danske udviklingsfolk og lokale bønder, der sammen arbejder for en lysere fremtid.

Rejsen, der bedst betegnes som

Anderledes Ferie inkluderer:

- Besøg hos fattige bondefamilier i landsbyerne
- Kajaktur i mangroveskoven Punta Izopo
- Mayaruiner med udsmykkede templer og skulpturer ved byen Copán Ruinas
- River rafting og vandring i nationalparken Pico Bonito
- Cuero y Salado dyrelivsrefugium
- Strandferie ved Det Caribiske Hav på tropeøen Roatán

Kontakt:

Nepenthes Nature Tours

Odensegade 4 B, 8100 Århus C. Tlf. 86-135232

nnt@nepenthes.dk · www.naturetours.dk

Pris: 17.595 kr. for 14 dage med dansk rejseleder fra Nepenthes

Tid: 3.-16. april 2006

Hjelp Ruben Gallego!

Av Peter Normann Waage

Ruben Gallego, forfatter og funksjonshemmet uten hjemland, møter like store problemer i Vesten som i Sovjetunionen og står i fare for å bli plassert på et hjem for sterkt funksjonshemmede i Spania.

Ruben Gallego ble født i 1968 og vokste opp på forskjellige barnehjem for funksjonshemmede i Russland. Fordi han var foreldreløs og verken kan bruke bein eller armer, ventet bare gamle hjemmet på ham etter endt skolegang. Der regnet han med å dø i ung alder av mangel på pleie. Men han ble overført til «det beste gamle hjemmet i hele Sovjetunionen», i Novotsjerkassk. Der var rommene oppvarmet, der var det grønnsaker – og han øynet håp. Håpet vokste da han i kaoset under perestrojka slapp ut av gamle hjemmet.

Håpet forvandlet seg til tro på fremtiden da han i 2001, i en alder av 33 år, traff sin mor i Praha – og fremtiden syntes sikret da de flyttet til Spania og han senere fikk spansk statsborgerskap.

Sine opplevelser på barnehjem og gamle hjem har han gjengitt i skjønnlitterær form i den prisbelønnete boken Hvitt på svart, som kom på norsk tidligere i år. Den slutter med hans første erfaringer utenfor institusjonene.

Møte med vestlig byråkrati

Men også Vesten har sitt ansiktsløse byråkrati og et regelverk som ikke gir plass til en funk-

sjonshemmet uten hjemland. Det viste seg praktisk umulig for ham å bevege seg i Madrid, og fordi Spania ikke kunne tilby annet enn en seng i et hjem for sterkt funksjonshemmede, flyttet familien til Freiburg im Breisgau i mars i år. Byen er kjent som en av de best tilpassede for funksjonshemmede i hele Europa. Som borgere av EU regnet de med at flyttingen skulle by på små problemer.

Men det er arbeidskraft, ikke mennesker som kan flyte fritt innen EU. I de månedene som er gått, har det håp de hadde om et nytt og verdig liv, forvandlet seg til noe nær desperasjon. Først etter fire års botid i Tyskland har Ruben krav på sosialhjelp. Ligger de myndighetene til byrde i Tyskland, har de fått klar beskjed om å reise tilbake til Spania. Der venter bare et liv i isolasjon på en institusjon.

Støtteforening gir nytt håp

Noen av hans venner i Norge har laget en «Støtteforening» for Ruben Gallego. Vårt håp er å bidra til at hans liv endelig kan bli tryggere og mer forutsigelig. Ruben og moren trenger vel 3.000 euro i måneden, altså omlag 26.000 kroner. Den som ønsker å være med i dette arbeidet, kan tegne seg for et engangsbeløp eller en månedlig

sum, ingen er for liten og absolutt ingen for stor. Pengene settes inn på en øremerket konto i Cultura Bank og overføres Gallego i månedlige rater. Bidragsyterne vil få tilsendt revidert regnskap én gang i året, nyhetsbrev om hans tilstand ved behov – og et eksemplar av hans fremtidige bøker, skulle de komme på norsk.

Vi vil med dette oppfordre alle de som ser seg som hans venner, om å bidra til hans livsopphold inntil botiden i Tyskland er oppfylt. Jeg håper at alle som leser dette, forstår alvoret i situasjonen og vurderer om de kan bidra med sitt.

Peter Normann Waage (f. 1953) arbeider til daglig som kommentator i Dagbladet, og har utgitt en rekke bøker om kulturhistoriske og politiske emner. To av disse, "Når kulturer kolliderer" (1989) og "Islam i en moderne verden" (2004) er omtalt i artikkelen "Utfordringer i et globalt åndsliv" på side 24.

Les mer om Ruben Gallego:
www.writeandsee.com

Ruben Gallegos støtteforening
c/o Peter Normann Waage.
Frederik Stangs gate 31 b. 0264 Oslo
E-post: pnwaage@gmail.com
Konto nr. 1254.20.24311

Fordi summen man bidrar med har en så livsviktig betydning, er forutsigbarhet nødvendig. Interesserte som ønsker å gjøre avtale om et månedlig- eller engangsbeløp, kan ta kontakt med Peter Normann Waage.

Økologisk Iværksætter – Bæredygtig Handling

– byggeri, havebrug, energi & ressurser,
lokalt & globalt, bæredygtig livsstil i byen & på landet,
teori & praksis, debat & fordybelse.

5 eller 8 måneders forløb på Vestjyllands Højskole.

Vestjyllands Højskole, Ringkøbing · Telefon 96 75 37 77
kontor@vestjyllandshojskole.dk · www.vestjyllandshojskole.dk

VESTJYLLANDS HØJSKOLE står for det alment dannende. På højt fagligt niveau undervises i dans, teater, musik, billedkunst, natur og kultur, fusionskøkken, filosofi, studierejser o.m.m.

Højskolen har økologisk køkken og egen vindmølle, der dækker energiforbrug til el og varme. Et kursushold opførte i 2004 et 90 m² dansehus (halmhus). I år har vi en flot økologisk demonstrationshave. Og nu fortsætter vi udviklingen med linien: Økologisk iværksætter – Bæredygtig handling.

Gennem teori og praksis søger vi muligheder for et grønnere liv, for realisering af øko-drømmene, samt det store perspektiv – hvor er vi i dag globalt, politisk og miljømæssigt?

Drømmer du om – at bygge dit eget hus på landet – at blive gældfri – at bo og leve økologisk

ANDELSGRUNDE TIL SALG I ØKO-LANDSBY

Grundene:

4 HA i Årestrup midt i Himmerland med plads til 10 familier.
2 HA fællesarealer til f.eks. mindre husdyrhold eller egenforsyning af grøntsager.
Byggegrunde på 1200-2200 m².
Priser fra kr. 62.000 – 80.000 (eksl. byggemodning.)

Andelshaverne

Vi er en gruppe mennesker / familier fra forskellige steder i landet – der alle har det tillægges, at vi ønsker at etablere en "landsby" med økologiske bygge- og leveprincipper – går ind for Andelsforeningen Himmerlandsbyens fire grundprincipper og er indstillet på at deltage aktivt i det lokale samfund.

De fire grundprincipper

- **Økologiske byggeprincipper**
– Byggeriet baseres på naturmaterialer og principperne udarbejdet af Landsforeningen for Økologisk Byggeri.
- **Økologiske leveprincipper**
– Der bruges så få ressourcer som muligt mht. varme, el og vandforbrug. Indsamling af regnvand.
- **Ingen spekulation**
– Boomkostningerne holdes nede.
- **Selvvirksomhed**
– Mulighed for etablering af enkeltmandsvirksomhed.

Henvendelse:

tlf. 9837 0779 / kersten@mail.dk • Andelsforeningen Himmerlandsbyen a.m.b.a. • Årestrup • www.himmerlandsbyen.dk

CULTURA BANK

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskaping på.

Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Målsetningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige prosjekter. Videre å påvirkende holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og banken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskaping kan innar-

beides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egenytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land herunder også de nordiske land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øyeblikket en balanse på ca. 220 mio. NOK. Det er 12 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt som socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover

den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Mere end 10.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlåns politik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål – fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øyeblikket en balance på ca. 700 mio. kr. Af det samlede udlån på 420 mio. kr. udgør de almennyttige, samfundsgavnige projekter ca. 75%. De øvrige udlån er til private – fortrinsvis til boligformål.

Merkur har 38 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus og København, kontor- og mødefaciliteter i Odense samt medvirkende i et spirende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Cultura Sparebank Postboks 6800 · St. Olavs plass · N-0130 Oslo · Tlf. +47 22 99 51 99 · cultura@cultura.no · www.cultura.no

Merkur Vesterbrogade 40 · Postboks 402 · DK-1620 København V · Tlf. +45 70 27 27 06 · merkurbank@merkurbank.dk · www.merkurbank.dk

Terpsichore – dansen Thalia – komedien Melpomene – tragedien (den syngende)

EFTERLYSNING!

I det gamle grækenland var der 9 musen – skytsgudinder for videnskaberne og kunstarterne. De var børn af Zeus og Mnemosyne. De havde hver sin kunst at tage vare på.

Virker muserne overhovedet med inspiration til nutidens kunstnere?

Hvordan kommer de kreative, skabende evner til udtryk i dag – og er de at finde blandt Merkurs og Culturás kunder?

Vi efterlyser **NUTIDIGE EKSEMPLER PÅ MUSERNES VIRKSOMHED** indenfor maleri, skulptur, arkitektur, musik, sang, dans, teater, eurytmi, poesi, digtning, forskning, design m.m.

Send os et foto, et digt eller anden dokumentation, som kan videregives i bladet.

Vi ønsker i det kommende "julenummer" af Pengevirke at bringe aktuelle eksempler på kunstnerisk, kreativ aktivitet blandt vores kunder. Frist for indsendelse af bidrag er 1. november 2005.

Urania – astronomi Kalliope – den episke poesi Klio – historieskrivning

Erterpe – fløjtespil

Erato – kærlighedsdigtning

Polyhymnia – hymnedigtning